

„Co se bude dít dál, done Juane?“

„Nic. Vyhráls svou duši zpět. Byla to dobrá bitva. Hodně ses v ní naučil.“

Začali jsme hledat kámen, který jsem po ní hodil. Don Juan tvrdil, že když jej najdeme, budeme mít jistotu, že celá věc skončila. Hledali jsme skoro tři hodiny. Myslel jsem si, že jej poznám, ale nenašli jsme ho.

Téhož dne k večeru mne don Juan vzal do kopců poblíž domu. Tam mě dlouze a podrobně instruoval o specifických bojových postupech. A pak jsem se náhle, během opakování některých předepsaných kroků, ocitl sám. Vyběhl jsem nahoru do svahu, až jsem sotva popadal dech. Zapotil jsem se, a přesto mi nebyla zima. Několikrát jsem na dona Juana zavolal, ale neodpovídal, zničehonic mne přepadla podivná předtucha. V porostu jsem zaslechl šelest, jako by ke mně někdo přicházel. Pozorně jsem naslouchal, ale nic se již neozvalo. Pak jsem zvuk zaslechl znovu, hlasitěji a blíže. V tom okamžiku mne napadlo, že se budou opakovat události předchozí noci. V několika málo vteřinách nabyl můj strach hrozivých rozměrů. Šelest v podrostu se ještě přiblížil a veškerá síla mne opustila. Chtěl jsem začít ječet, brečet, utíkat, omdlít. Podklesl jsem v kolenou, padl na zem a přitom ržál jako kůň. Nedokázal jsem ani zavřít oči. Pak si už jen vzpomínám, jak don Juan rozdělal oheň a masíroval mi stažené svaly na všech údech.

Několik hodin jsem byl ve stavu velké tísně. Don Juan mi později vysvětlil, že má nepřiměřená reakce je vcelku běžný jev. Řekl jsem, že nenacházím pro svou paniku žádnou logickou příčinu, a on odpověděl, že se nejednalo o strach ze smrti, ale ze ztráty duše; to je strach všech lidí, kteří nemají pevné úmysly³⁷⁾.

Tento zážitek byl poslední lekcí dona Juana. Od té doby jsem ho přestal vyhledávat. A přestože don Juan nezměnil svůj vztah ke mně a pokládal se i nadále za mého dobrodince, nabyl jsem přesvědčení, že jsem podlehl prvnímu nepříteli člověka poznání.

DRUHÁ ČÁST STRUKTURÁLNÍ ANALÝZA

Následující strukturální schéma, abstrahované z dat o stávech výjimečné reality, předložených v předchozí části této práce, bylo koncipováno jako pokus o odhalení vnitřní soudržnosti a přesvědčivosti učení dona Juana. Struktura, jak jsem ji stanovil, se skládá ze čtyř pojmových oblastí, které jsou jejími hlavními jednotkami: 1. člověk poznání, 2. člověk poznání a jeho spojenec, 3. spojenec a jeho pravidla, 4. potvrzení těchto pravidel zvláštním konsensem. Tyto čtyři pojmové oblasti se dále skládají z jistého počtu vedlejších idejí; celková struktura pak obsahuje všechny významové pojmy, které mi byly předloženy do té doby, kdy jsem se vzdal učednictví. V jistém smyslu tyto jednotky představují následné roviny analýzy, a to tak, že každá z těchto rovin modifikuje předchozí³⁸⁾.

Jelikož tato pojmová struktura zcela závisí na významu všech čtyř jednotek, zdá se mi být na místě následující ujasnění: v celé práci je význam vždy předáván tak, jak jsem jej sám pochopil. Jednotlivé oblasti znalostí dona Juana, tak jak je předkládám, nemusí být vždy přesným duplikátem toho, co sám říkal. Navzdory úsilí, které jsem vyvíjel o jejich co možná nejuvěrnější přenos, může být jejich význam poznamenán mými pokusy o jejich klasifikaci. Uspořádání čtyř hlavních jednotek tohoto strukturálního schématu je ovšem logickým sledem, který se klasifikačním záměrem, jež do něj vnáším, jeví vcelku neovlivněn. Pokud se však týká jednotlivých idejí každé hlavní jednotky, nebylo možné můj osobní vliv vyřadit. V jistých bodech jsou vnější klasifikační články nezbytné k tomu, aby se celý fenomén stal srozumitelným. Abych vůbec mohl práci dokončit, musel jsem často odbíhat od údajných významů a klasifikačního schématu učitele ke klasifikačním pomůckám učedníka.

OPERATIVNÍ ŘÁD

První jednotka

Člověk poznání

V nejrannějším stadiu mého učednictví učinil don Juan výrok, že cílem učení je „ukázat, jak se stát člověkem poznání“. Užívám tento výrok jako výchozí bod. Je zřejmé, že stát se člověkem poznání je operativní cíl. A právě tak je zřejmé, že každá část donem Juanem uspořádaného učení vede k tomu, aby se tohoto cíle tím či oním způsobem dosáhlo. Předpokládám, že je-li operativním cílem „člověk poznání“, je tento pojem nepostradatelný k vysvětlení „operativního řádu“. Potom je ospravedlnitelný i závěr, že k pochopení tohoto operativního řádu je nutné pochopit i jeho cíl: člověka poznání.

Když jsem si stanovil „člověka poznání“ za první strukturální jednotku, umožnilo mi to s jistotou zárukou uspořádat i následujících sedm oblastí jako řádných součástí této jednotky: 1. stát se člověkem poznání je záležitost učení, 2. člověk poznání má pevný záměr, 3. člověk poznání má jasnou mysl, 4. stát se člověkem poznání vyžaduje usilovnou práci, 5. člověk poznání je válečník, 6. stát se člověkem poznání je neustálý proces, 7. člověk poznání má spojence.

Těchto sedm oblastí jsou základní témata. Obsahují všechny části učení dona Juana, vymezují povahu všech jeho znalostí. Jelikož operativním cílem jeho učení je vychovat člověka poznání, je vše, čemu učil, zabarveno specifickými, příznačnými rysy každého z těchto sedmi témat. Ty pak dohromady tvoří pojem „člověka poznání“ jako způsobu sebeřízení³⁹⁾, způsob chování, který je konečným výsledkem dlouhého a nebezpečného výcviku. Člověk poznání však není jen návodem k chování, ale spíše souborem zásad, obsahujícím všechny výjimečné okolnosti, které souvisejí s vlastnostmi nabytými učením.

Každé z těchto sedmi témat se opět skládá z různých jiných oblastí, které pokrývají všechny jejich rozdílné aspekty.

Z výroků dona Juana je možné předpokládat, že člověk poznání je diablerem, kouzelníkem⁴⁰⁾. Uváděl, že jeho učitel byl diablerem a rovněž i on sám jím v minulosti byl, ačkoliv se jistými aspekty čarodějnické praxe již nezabývá. Jelikož cílem jeho učení je ukázat, jak se stát člověkem poznání, a jelikož jeho znalosti vyplývají z toho, že je diablerem, může zde mezi člověkem poznání a diablerem existovat přirozené spojení. Ačkoliv don Juan tyto pojmy vzájemně nikdy nezaměňuje, pravděpodobnost, že mezi nimi existuje spojení, podporuje možnost, že „člověk poznání“ se svými sedmi tématy a jejich jednotlivými oblastmi může teoreticky obsáhnout všechny okolnosti, které se v průběhu procesu učení se diablerem mohou vyskytnout.

Stát se člověkem poznání je záležitost učení

Z prvního tématu jasně vyplývá, že učení je jedinou cestou k tomu, jak se stát člověkem poznání, a že k dosažení tohoto cíle je nezbytné vyvinout značné úsilí. Stát se člověkem poznání je konečným výsledkem takového učení a úsilí, v protikladu k okamžitému nabytí aktem milosti či darem nadpřirozených sil. Věřohodnost celého učení je zaručena existencí výukového systému k dosažení cíle stát se „člověkem poznání“.

První téma se skládá ze tří částí: 1) k tomu, aby se někdo stal člověkem poznání, neexistují žádné zjevné předběžné požadavky; 2) existují skryté požadavky; 3) rozhodnutí o tom, kdo se může stát člověkem poznání, činí neosobní síla.

Neexistují zřejmě žádné zjevné požadavky, které by určovaly, kdo je nebo není kvalifikován k tomu, aby se stal člověkem poznání. V ideálním případě je tato cesta otevřena všem, kteří o ni chtějí usilovat. V praxi je ovšem tento postoj neslučitelný s tím, že si don Juan jako učitel své učedníky sám vybíral.

Ve skutečnosti si každý učitel vybírá své učedníky sám, a to tak, že je konfrontuje s nějakými skrytými předpoklady. Jejich specifická forma nebyla nikdy formulována; don Juan pouze naznačoval, že existují určitá znamení, kterých je třeba při hledání případného učedníka dbát. Tato znamení odhalí, zda kandidát má, či nemá určité povahové dispozice, kterým říkal „pevný záměr“.

Nicméně konečné rozhodnutí o tom, kdo se může stát člověkem poznání, závisí na neosobní síle, kterou don Juan sice znal, ale která se nachází mimo oblast, v níž působí jeho vůle. Této neosobní síle se připisuje schopnost ukázat na pravou osobu tím, že jí umožní vykonat nějaký neobyčejný čin nebo kolem ní vytvořit celý soubor zvláštních okolností. Proto zde mezi nepřítomností vnějších předpokladů a existencí skrytých předpokladů není žádný rozpor.

Člověk vybraný tímto způsobem se stává učedníkem, don Juan jej nazývá ESCOGIDO, „vyvolený“. Stát se escogidem však znamená víc než stát se pouhým učedníkem. Escogido, již ryzím aktem vybrání cizí silou, je pokládán za

něco odlišného od ostatních. Je považován za příjemce alespoň základního množství síly, jejíž získání je cílem celého učení.

Učení je procesem nekonečného hledání; od síly, jež provádí původní rozhodnutí, či nějaké obdobné síly se očekává, že provede i další rozhodnutí ohledně toho, zda smí escogido pokračovat v učení, nebo je již na své cestě za poznáním poražen. Tato rozhodnutí se projevují různými znameními a může k nim dojít kdykoliv během učení. Za taková znamení jsou pokládány jakékoliv neobvyklé okolnosti v učedníkově blízkosti.

Člověk poznání má pevný záměr

Idea, že člověk poznání potřebuje pevný záměr, se týká cvičení vůle. Mít pevný záměr znamená mít vůli k provádění nezbytných postupů takovým způsobem, aby nebyly přestupovány hranice znalostí nabytých učením. Člověk poznání potřebuje pevnou vůli k tomu, aby dodržoval závazné kvality, jež jsou vlastní každému činu, je-li vykonáván v souladu s nabytým poznáním.

Závazné kvality všech činů konaných v tomto kontextu i skutečnost, že jsou neproměnné a předurčené, jsou nepochybně každému nepřijemné; z tohoto důvodu je jako jediný skrytý požadavek hledána u případného učedníka alespoň nepatrná dávka pevného záměru.

Pevný záměr se skládá: 1) z úspornosti; 2) ze zdravého úsudku; 3) z odmítavého postoje k zlepšování nebo inovacím.

Člověk poznání musí postupovat úsporně, protože závazné úkony se obvykle zabývají případy nebo prvky, jež se buď nacházejí mimo hranice každodenního života, nebo jsou v běžném jednání neobvyklé, a člověk, který se jimi zabývá, musí vždy, když se rozhoduje k činu, vyvíjet neobyčejné úsilí. Z toho vyplývá, že je schopen vyvíjet toto mimořádné úsilí pouze tehdy, když při konání těch činností, které se předurčených činů přímo netýkají, postupuje úsporně.

Jelikož všechny činy jsou předurčené a závazné, potřebuje mít člověk poznání zdravý úsudek. Tento pojem není totožný s prostým rozumem, ale zabývá se spíše schopností odhadu okolností, z nichž se rodí nutnost činu. Vodítkem k takovému odhadu je souhrn – formou racionalizací – všech částí učení, kterými člověk v daném okamžiku disponuje.

Toto vodítko se tak v průběhu rozšiřování znalostí neustále mění; jeho součástí je však vždy přesvědčení, že jakýkoliv závazný čin, který člověk vykoná, je v daných podmínkách ten nejvhodnější.

Protože všechny činy jsou předem stanovené a nařízené, je k jejich provádění nutný odmítavý postoj k inovacím. Ostatně don Juanův systém předávání znalostí do sebe ve všech podrobnostech tak dobře zapadá, že jej ani není možné nijak změnit.

Člověk poznání má jasnou mysl

Jasnost myslí je tématem, které vede k uvědomování si směru. Jelikož jsou všechny činy předurčené, má to ten následek, že je předurčena i orientace uvnitř poznání, které je získáváno učením. Jasnost myslí tedy umožňuje uvědomovat si směr. Průběžně potvrzuje platnost cesty vedoucí přes tyto jednotlivé ideje: 1. svobodu k vyhledání stezky, 2. poznání specifického cíle a 3. bytí v tekutém stavu.

Svoboda k vyhledávání stezky je předmětem víry. Mít svobodu volby se nepokládá za neslučitelné s odmítavým postojem k inovacím. Tyto dvě ideje se nenacházejí v žádném protikladu ani si navzájem nepřekážejí. Svoboda k vyhledávání stezky je zaměřena na svobodu volby mezi různými možnostmi činu, které jsou stejně účinné a použitelné. Kritériem volby je výhodnost jedné možnosti před ostatními, a to se neobejde bez osobní preference. Tak vlastně svoboda k vyhledávání stezky zajišťuje vědomí směru a umožňuje osobním sklonům najít volný výraz.

Jinou cestou k vytvoření vědomí směru je idea, že pro každý čin vykonaný v kontextu nabývaného poznání existuje specifický cíl. Proto potřebuje člověk poznání jasnou mysl, aby mohl porovnat vlastní specifický důvod k jednání se specifickým cílem každé činnosti. Znalost specifického cíle každé činnosti je vodítkem užívaným k posouzení okolností, které mají vztah ke každé potřebě jednat.

Jiným aspektem jasné myslí je idea, že člověk poznání k posílení závazných činností potřebuje shromáždit všechny prostředky, ke kterým mu poznání otevírá přístup. Je to idea o bytí v tekutém stavu. Utváří uvědomění si směru tím, že vyvolává pocit tvárnosti a vynalézavosti. Vědomí závaznosti všech činů totiž jinak vede k pocitu strnulosti nebo sterility. Tato idea tomu zabráňuje.

Stát se člověkem poznání je záležitost usilovné práce

Člověk poznání musí buď mít, nebo v průběhu výcviku rozvinout schopnost snášet značnou námahu. Don Juan uvádí, že stát se člověkem poznání je záležitost usilovné práce. Usilovná práce označuje schopnost: 1. vynakládat značnou námahu, 2. dosáhnout vysoké účinnosti, 3. postavit se překážkám.

Na stezce člověka poznání je jistě význačným problémem drama a k reakci na dramatické okolnosti je zapotřebí vyvinout výjimečnou námahu. Bereme-li za příklad chování dona Juana, může se na první pohled zdát, že velká námaha, kterou vyvíjel, byla jen jeho idiosynkratickou zálibou v komediantství. Tato námaha je však vždy něčím víc než jedním, jde spíše o hluboký projev víry. Dramatickou námahou uděluje příznačnou vlastnost dokončenosti všem činům, jež provádí. Následkem toho jsou jeho činy vždy zasazeny na jeviště, na kterém je smrt jedním z hlavních protagonistů. Vyplývá z toho, že smrt je v průběhu učení skutečnou možností, a to v důsledku přirozené nebezpečné povahy věci, s nimiž člověk poznání obcuje. Je tedy jen logické, že dramatická námaha vy-

volaná přesvědčením, že smrt je všudypřítomným spoluhráčem, je víc než komediantstvím.

Námaha má vyvolávat nejen dramatické situace, ale musí být i účelná a účinná. Musí mít tu vlastnost, že se dá správně usměrňovat, že je přiměřená. Idea nade vším se hrozivě vznášející smrti vyvolává nejen drama, jehož je zapotřebí ke zvýšení všeobecného důrazu, ale i přesvědčení, že každá činnost je též bojem o přežití, přesvědčení o tom, že jestliže námaha nesplňuje požadavek účinnosti, následuje zničení dotyčného člověka.

Námaha má též význam jako idea těžkého úkolu, to znamená zkušebního činu k posouzení toho, zda je někdo schopen náležitě provést nějaký čin uvnitř přísných hranic vyučovaného poznání.

Člověk poznání je válečníkem

Existence člověka poznání je neustálým bojem. Idea, že je válečníkem vedoucím život válečníka, mu umožňuje dosáhnout citové rovnováhy. Ideu člověka na válečné stezce tvoří čtyři pojmy: 1. člověk poznání musí vzbuzovat respekt, 2. musí se bát, 3. musí být neustále bdělý a 4. musí si důvěřovat.

Být válečníkem je proto jistá forma sebekázně, která zdůrazňuje individuální výsledky. Zároveň to je i postoj, v němž jsou osobní zájmy omezeny na minimum, protože ve většině případů jsou neslučitelné s přísností, která je nutná k provedení kteréhokoli předurčeného, závazného činu.

Člověk poznání ve své roli válečníka je povinen zachovávat uctivý přístup ke všemu, čím se zabývá. Vše, co má nějaký vztah k jeho poznání, musí naplnit hlubokou úctou, aby na to mohl pohlížet ze správné perspektivy. Mít k něčemu respekt je totéž jako mít představu o svých možnostech při setkání s Neznámým.

Zůstane-li člověk v tomto myšlenkovém rámci, rozšiřuje se idea úcty tak, že se vztahuje i na něj, protože je právě tak neznámý jako Neznámo samo. Procvičování tohoto strážlivého pocitu respektu mění učení se tomuto specifickému poznání, jež by se jinak mohlo jevit jako absurdní, ve velmi racionální alternativu.

Jinou nutností života válečníka je potřeba zakoušet a pečlivě vyhodnocovat pocit strachu. Ideálem je pokračovat navzdory tomuto strachu v konání činů. Předpokládá se, že válečník nad strachem zvítězí, že v životě poznání existuje etapa, v níž strach vyprchá, ale nejprve si jej každý musí uvědomit a náležitě vyhodnotit. Don Juan tvrdí, že člověk je schopen nad strachem zvítězit, pouze když se mu postaví.

Jako válečník musí být člověk poznání rovněž bdělý. Člověk na válečné stezce má být ostražitý a věst v patrnosti většinu faktorů souvisejících s dvěma příkázanými aspekty vědomí: 1. s uvědoměním si záměru, 2. s uvědoměním si očekávané změny.

Uvědomění si záměru je aktem rozeznání faktorů souvisejících se vztahem mezi specifickým cílem jakéhokoliv závazného činu a cílem jednání jednotlivce. Jelikož všechny závazné činy mají určený cíl, musí být člověk poznání ostražitý; to znamená, že kdykoli musí být schopen postavit proti sobě cíl každého závazného činu a důvody ke svému jednání, aby mohl srovnávat.

Člověk poznání tím, že si je vědom tohoto stavu, je také schopen rozpoznat očekávanou změnu. To, co nazývám „uvědomováním si očekávané změny“, se týká jistoty, že člověk poznání je vždy schopen odhalit důležité odchylky ve vztahu mezi specifickým cílem každého činu a specifickým důvodem k jednání jednotlivce. Tím, že si uvědomuje směr očekávané změny, dokáže odhalit i nepatrné odlišnosti. Toto záměrné uvědomování si změn vysvětluje uznávání i interpretaci znamení a jiných výjimečných událostí.

Posledním aspektem ideje o chování válečníka je potřeba sebedůvěry neboli přesvědčení, že specifický cíl nějakého činu si může člověk vybrat k tomu, aby vykonal některou pro sebe přijatelnou alternativu specifických důvodů k jednání. Bez sebedůvěry není možné splnit jeden z nejdůležitějších aspektů celého učení: získat schopnost pokládat poznání za sílu.

Stát se člověkem poznání je neustávajícím procesem

Být člověkem poznání není trvalým stavem. Není zde nikdy jistota, že by se někdo pouhým prováděním předem vymezených stupňů vyučovaného poznání stal člověkem poznání. Je to cíl, kterého nemůže být nikdy plně dosaženo; jedná se spíše o neustálý proces, skládající se 1. z ideje, že vyhledávání stavu člověka poznání musí být neustále obnovováno, 2. z ideje o lidské nestálosti, 3. z ideje, že člověk musí kráčet po stezce, která má srdce.

Stálé obnovování snahy stát se člověkem poznání je vyjádřeno v tématu čtyř symbolických nepřátel, s nimiž se člověk na cestě setkává: se strachem, s jasností, se silou a se stářím. Obnovování této snahy nutně vede k získání sebekontroly. Od opravdového člověka poznání se očekává, že až do konce svého života bude postupně svádět s každým z těchto nepřátel boj a bude se takto aktivně stávat člověkem poznání. Ale navzdory opravdovému hledání obnovy nejsou šance na výhru vůbec žádné; nakonec musí člověk podlehnout poslednímu ze svých symbolických nepřátel. Právě v tom spočívá idea o lidské nestálosti.

Vyvážením této negativní hodnoty lidské nestálosti je názor, že je nutné jít po stezce, která má srdce. Je to metafyzický způsob prohlášení, že navzdory této nestálosti je třeba pokračovat a nacházet uspokojení a osobní naplnění v činu volby takové alternativy, které člověku nejvíc vyhovuje, a ztotožnění se s ní.

Don Juan slučuje základní racionální články celého svého poznání v metaforu, že nejdůležitější věcí je pro něj vyhledávat stezky, které mají srdce, a procházet je v celé délce, ztotožnit se tedy s alternativou, která mu nejvíc vyhovuje. Cesta sama o sobě postačuje; jakákoliv naděje, že je možné dojít k nějakému stálému stavu, se již nachází mimo oblast jeho poznání.

Druhá jednotka

Člověk poznání má spojence

Idea, že člověk poznání má spojence, je nejdůležitější ze všech sedmi témat, protože je jedinou, která je nepostradatelná pro vysvětlení, co to vůbec člověk poznání je. V klasifikačním schématu dona Juana má člověk poznání spojence, zatímco obyčejný člověk nikoliv; právě to, že má spojence, ho od ostatních lidí odlišuje.

Spojence popisuje jako „sílu, která je schopná přenést člověka za hranice jeho možností“; to znamená, že spojencem je síla, jež umožňuje člověku přesáhnout království běžné reality. Mít spojence tedy znamená mít i sílu; a skutečnost, že člověk poznání má spojence, je sama o sobě důkazem, že operativní cíl učení je splněn. Jelikož cílem je ukázat, jak se stát člověkem poznání, a jelikož člověk poznání je ten, kdo má spojence, dá se o operativním cíli učení dona Juana také říci, že vysvětluje, jak takového spojence získat. Pojem „člověka poznání“, jakési filozofické struktury čaroděje, má význam pro každého, kdo chce uvnitř této struktury žít, jen tehdy, když má spojence.

Toto poslední téma člověka poznání klasifikují jako druhou hlavní strukturní jednotku, a to kvůli jeho nepostradatelnosti pro vysvětlení, co to je člověk poznání.

V učení dona Juana jsou dva spojenci. První je obsažen v rostlinách *Datura*, běžně známých pod jménem „durman“. Don Juan nazývá tohoto spojence podle jednoho ze španělských jmen rostliny, *yerba del diablo*. Podle jeho názoru obsahuje spojence všechny *Datury* kteréhokoliv druhu. Čaroděj si však musí vypěstovat své *Datury* na vlastním poličku, a to nejen proto, aby byly jeho osobním vlastnictvím, ale i proto, aby se s ním osobně ztotožnily.

Rostliny dona Juana patřily k druhu *inoxia*; zdá se ale, že mezi touto skutečností a rozdíly, které mohou existovat mezi dvěma druhy *Datury*, jež měl k dispozici, neexistuje žádná souvztažnost.

Druhý spojencem je obsažen v houbě, kterou jsem identifikoval jako houbu patřící k druhu *Psilocybe*⁴¹⁾; snad se jedná o *Psilocybe mexicana*, ale nemohu to tvrdit s určitostí, protože se mi nepodařilo zajistit vzorek k laboratornímu rozboru.

Don Juan nazývá tohoto spojence „humito“ a naznačuje tak, že mezi spojencem a směsí ke kouření, do které houby přidává, existuje podobnost. Občas činil narážky na to, že skutečným spojencem je celá směs, ale zároveň nepopíral, že síla pochází pouze z jediného druhu hub *Psilocybe*; je proto třeba dávat v období sběru značný pozor, aby nedošlo k záměně s některým jiným z asi tuctu druhů, které rostou ve stejné oblasti.

Spojencem – jako významný pojem – obsahuje následující ideje a jejich vedlejší větve 1. spojencem je beztvář, 2. spojencem je pojímán jako kvalita, 3. spojencem je možné zkritičtřit či ochočtřit, 4. spojencem má svá pravidla.

Spojenec je beztvary

Spojenec je bytím, které má vnější existenci a je na člověku nezávislé; přestože je samostatným bytím, nemá žádný tvar. „Beztvarost“ pojmám jako stav, který je protikladný stavu „ohraňčenosti tvaru“, a to na základě skutečnosti, že existují ještě jiné síly, podobné spojenci, které mají ohrančený, postřehnutelný tvar. Spojencův stav beztvorosti znamená neexistenci zřetelného nebo i nejasně ohrančeného, a tudíž rozpoznatelného tvaru; takový stav vede nutně k závěru, že spojenec je vždy neviditelný.

Spojenec je pokládán za kvalitu

Dalším následkem beztvorosti spojence je stav vyjádřený ideou, že může být vnímán jen jako smyslová kvalita; to znamená, že je-li beztvary, je jeho přítomnost registrována pouze v jeho účincích na čaroděje. Don Juan se o některých z těchto účinků vyjadřuje tak, že z toho vyplývají jisté antropomorfní vlastnosti. Popisuje spojence jako něco, co má charakter lidské bytosti a co nutně vede k závěru, že čaroděj se nachází v situaci, kdy si může volit nejhodnější spojení tím způsobem, že srovnává svoji povahu s domnělými antropomorfními, charakteristickými rysy spojence.

Oba spojenci, kteří se v jeho učení vyskytují, představuje don Juan jako nositele celé řady protikladných vlastností.

Spojenci obsazenému v Datuře inoxia připisuje dvě vlastnosti: ženskost a dárcovství hojné, až nadbytečné síly. Domnívá se přitom, že obě tyto vlastnosti jsou zcela nežádoucí. Jeho výroky na toto téma jsou rozhodné, ale naznačuje zároveň, že jeho hodnotící soud v této záležitosti je jenom jeho osobním názorem.

Nejdůležitějším charakteristickým rysem je s největší pravděpodobností to, co don Juan označuje jako ženskou povahu. Skutečnost, že zdůrazňuje ženskost spojence, však neznamená, že je ženskou silou. Zdá se, že toto připodobnění k ženě je jen metaforou, kterou don Juan užívá k tomu, aby mohl popsat nepříjemné účinky tohoto spojence. Kromě toho španělský název rostliny, yerba, je ženského rodu a to mohlo toto připodobňování k ženě rovněž ovlivnit. V každém případě personifikace tohoto spojence jako síly podobající se ženě jí připisuje následující antropomorfní vlastnosti: 1. má vlastnické sklony, 2. uchyluje se často k násilí, 3. není předvídatelná, 4. má škodlivé účinky.

Don Juan věří, že tento spojenec má schopnost ztotožnit si své stoupence; vysvětluje tuto schopnost majetnickými sklony, tedy vlastností, která patří k ženské povaze. Spojenec si své stoupence přivlastňuje tím, že jim poskytuje vnitřní sílu⁴²⁾, fyzickou sílu⁴³⁾ a zdraví, a vytváří v nich tak pocit závislosti.

Hovoří se rovněž o násilnických činech tohoto spojence. Jeho násilí, jež je ženského typu, se projevuje tím, že nutí své stoupence konat hrubé a destruktivní činy. Tento specifický charakterový rys jí činí přitažlivou pro muže, kteří hledají v násilí klíč k osobní moci.

Jiným charakteristickým ženským rysem je nepředvídatelnost. Pro dona Juana to znamená, že zásah spojence není nikdy důsledný, spíše se dají očekávat nestálé, proměnlivé výsledky, pro které neexistuje žádný známý způsob předvidání. Spojencova nedůslednost musí být při jednání s ním vyvažována pedantskou péčí o každý detail. Jakýkoliv nepříznivý obrat, s kterým se nepočítalo, jakákoliv chyba nebo nesprávný postup jsou vysvětlovány jako důsledek nepředvídatelnosti ženské povahy spojence.

Vzhledem k vlastnickým nárokům, násilnickým sklonům a nepředvídatelnosti se soudí, že má na své stoupence všeobecně škodlivý vliv. Don Juan tvrdí, že se spojenec úmyslně své ženské rysy pokouší na stoupence převést a je v tomto úsilí často úspěšný.

Vedle své ženské povahy má tento spojenec ještě jeden charakteristický rys, který je rovněž vnímán jako vlastnost: je dárcem hojné, až nadměrné síly. Don Juan tento bod velmi zdůrazňuje a tvrdí, že co do štěrnosti je tento dárcce síly nepřekonatelný. Vybavuje své stoupence fyzickou silou a směrlostí ke konání výjimečných skutků. Podle soudu dona Juana je takto hojná síla přehnaná; tvrdí, že přinejmenším on sám nic takového nepotřebuje. Nicméně to pokládá za silný podnět pro budoucího člověka poznání, pokud by ovšem v sobě měl přirozené sklony k vyhledávání síly.

Don Juan zastává idiosynkratické stanovisko, že na druhé straně spojenec obsazený v Psilocybe mexicana má ty nejnáležitější a nejhodnotnější charakterové rysy: 1. má mužskou povahu, 2. je dárcem extáze.

Ličí svého spojence jako pravý protiklad toho, který pochází z rostlin Datuře. Přisuzuje mu mužnost. Tento mužný stav se jeví jako obdoba ženskosti druhého spojence; to znamená, že to není mužská síla, ale jeho účinky se dají klasifikovat v pojmech toho, co don Juan za mužné chování pokládá. I v tomto případě mužský rod španělského slova „humito“ naznačuje tuto podobnost.

Antropomorfní vlastnosti tohoto spojence, o němž se don Juan domnívá, že je ten pravý, jsou tyto: 1. je bez vášně, 2. je mírný, 3. je předvídatelný, 4. má prospěšné účinky.

Představa dona Juana o nevášnivě povaze tohoto spojence je vyjádřena vírou, že je čestný a od svých stoupců nikdy nevyžaduje výstřední činy. Nedodává lidem snadno nabývanou, a tudíž nezaslouženou sílu, a proto je nikdy nezotročuje; humito je tvrdý, ale jen ke svým stoupcům.

Skutečnost, že u svých stoupců nevybuzuje násilnické sklony, je v očích dona Juana činem mírným. Jelikož vyvolává pocit beztělesnosti, představoval si ho don Juan jako klidného dárcce míru.

Je rovněž předvídatelný. Don Juan popisuje jeho účinky na své stoupence v různých následných prožitcích jako stálé; řečeno jinými slovy, jeho účinky se buď vůbec neliší, nebo si jsou hodně podobné.

Kvůli nevášnivosti, mírnosti a předvídatelnosti se o něm soudí, že má ještě jeden charakteristický mužský rys: prospěšné účinky na povahu svých stoupců. Předpokládá se, že mužnost humita vytváří velmi vzácný stav citové rovno-

váhy. Don Juan věří, že pod jeho vedením dokáže člověk tlumit projevy srdce a nabýt tak rovnováhy.

Dedukcí ze všech těchto mužských charakteristických rysů spojence lze dojít k závěru, že je schopen přivodit extázi. Tento další aspekt jeho povahy je rovněž chápán jako kvalita. Je mu připisována schopnost zbavit své stoupence těla a umožnit jim tak konání specifických forem činnosti souvisejících se stavem beztělesnosti. Don Juan tvrdí, že tyto formy činnosti vedou nevyhnutelně ke stavu extáze. Prohlašoval, že spojenec obsažený v Psilocybě je ideální pro lidi, jejichž povaha je předurčuje k vyhledávání kontemplace.

Spojence je možné zkrotit

Idea, že spojence je možné zkrotit, vede nutně k závěru, že jeho potenciál má být využíván jako síla. Don Juan hovořil o spojencově vnitřní schopnosti být upotřebitelný. Jakmile čaroděj spojence zkrotí, může se domnívat, že ovládl jeho specifickou sílu, a může s ní manipulovat ve svůj prospěch. Don Juan se zmiňuje o silách, které jsou spojenci podobné, ale nepoddávají se manipulaci.

Ovládání spojence má dva aspekty: 1. spojenec je dopravním prostředkem, 2. spojenec je pomocníkem.

Spojenec je dopravním prostředkem v tom smyslu, že slouží k přemísťování čaroděje do království výjimečné reality. Podle toho, co jsem osobně poznal, slouží jako dopravní prostředky oba spojenci, ačkoliv se u každého tato funkce projevuje jinak.

Všechny žádoucí vlastnosti spojence obsaženého v Datuře inoxia, zvláště jeho nepředvídatelnost, z něj činí dopravní prostředek nebezpečný a neovladatelný. Proti nedůslednosti tohoto spojence je jedinou možnou ochranou rituál, sám však k zajištění spojencovy stálosti nepostačuje.

Jiný aspekt ovladatelnosti spojence je vyjádřen ideou, že spojenec je pomocníkem. Být pomocníkem znamená, že poté, co posloužil čarodějovi jako dopravní prostředek, je opět použitelný jako vodítko nebo pomůcka a pomáhá čaroději v dosažení jakéhokoli cíle, který si na cestě do království výjimečné reality stanovil.

Ve schopnosti stát se pomocníky mají oba spojenci rozdílné, jedinečné vlastnosti. Složitost, ale zároveň i použitelnost těchto vlastností se zvyšují souběžně s postupem člověka po stezce poznání. Všeobecně se ale soudí, že spojenec obsažený v Datuře inoxia je výjimečně dobrým pomocníkem. Tento fakt vyplývá z lehkosti, s jakou dodává hojnou, až nádměrnou sílu. Spojenec obsažený v Psilocybě mexicana je pokládán za ještě lepšího pomocníka. Don Juan se domnívá, že v této funkci nemá konkurenci, a pokládá ji za prodloužení všech jeho vzácných vlastností.

Třetí jednotka

Spojenec má svá pravidla

Mezi jednotlivými pojmovými oblastmi „spojence“ se jako jediná idea, jež je nepostradatelná k vysvětlení toho, čím spojenec vůbec je, nalézá výrok, že spojenec má svá pravidla. Pro její nepostradatelnost jsem ji zařadil jako třetí hlavní bod strukturálního schématu.

Pravidla, jimž don Juan též říká zákon, jsou přísným organizačním řádem, který slaďuje veškeré činy, jež je nutné provést, s předpisy chování, které musí být v průběhu manipulace se spojencem dodržovány. Učitel je učedníkovi předává verbálně, v ideálním případě pokud možno beze změn, v průběhu jejich dlouhodobých vzájemných styků. Pravidla tak jsou něčím víc než pouhým souhrnem předpisů. Jsou spíše řadou zásad jednání, podle kterých se postupuje v procesu manipulace se spojencem.

Mnoho prvků nepochybně splňuje don Juanovu definici spojence jako síly schopné přenést člověka „za jeho hranice“. Kdo by tuto definici přijal, mohl by předpokládat, že vše, co má tuto schopnost, se může stát spojencem. Logicky vzato, mohou se jím stát dokonce i tělesné stavy způsobené hladem, únavou, nemocí a tak dále, protože i ony dokáží člověka přenést za hranice království běžné reality. Ale idea, že spojenec má svá pravidla, všechny ostatní možnosti eliminuje. Spojenec je síla, která má vlastní pravidla. Všechny ostatní možnosti za spojence pokládány být nemohou, protože žádná vlastní pravidla nemají.

Jako pojmová oblast obsahují pravidla následující ideje a jejich součásti: 1. pravidla jsou neměnná, 2. pravidla nemohou být ničím doplňována, 3. pravidla jsou potvrzována běžnou realitou, 4. pravidla jsou potvrzována výjimečnou realitou, 5. pravidla jsou potvrzována zvláštním konsensem.

Pravidla jsou neměnná

Zásady jednání vytvářející soustavu pravidel jsou nevyhnutelnými kroky, které musí člověk k dosažení operativního cíle učení podstoupit. Tyto povinné či donucovací vlastnosti pravidel jsou vyjádřeny ideou o jejich neměnnosti. Neměnnost pravidel pak těsně souvisí s ideou o jejich účinnosti. V podmínkách dramatického napětí vytvářeného neustávajícím bojem o přežití může toto přežití zajistit jen ten nejúčinnější skutek. Individuální zásahy nejsou povoleny a pravidla předepisují činnosti, které vytvářejí jedinou alternativu přežití. Právě z tohoto důvodu musí být pravidla neměnná a je nutné je dodržovat do nejmenších podrobností.

Dodržování pravidel však přece jen není absolutní. V průběhu učení jsem zaznamenal jeden případ, v němž byla neměnnost porušena. Don Juan tuto odchylku vysvětloval jako projev zvláštní přízně, ke které došlo přímým zásahem spojence. V důsledku neúmyslné chyby v průběhu kontaktu se spojencem, obsaženým v Datuře inoxia, jsem totiž porušil pravidla. Don Juan z této události

vyvozuje, že spojenc má schopnost zasahovat přímo a odvrátit škodlivý a obvykle zhoubný důsledek nedodržování pravidel. Podobný důkaz pružnosti je pokládán za důsledek silných pout spřízněnosti mezi spojencem a jeho stoupen-
cem.

Pravidla nelze ničím doplňovat

Zde se předpokládá, že již byly použity všechny myslitelné způsoby ovládnutí spojence. Teoreticky nelze již pravidla ničím doplňovat, neexistuje žádná možnost jejich rozšíření. Idea o nemožnosti dodat něco k pravidlům však je, pokud se týká pojmu účinnosti, rovněž relativní. Jelikož pravidla vedou k účinné alternativě přežití, je pokládán jakýkoliv pokus o jejich změnu či zavádění novot nejen za zbytečný, ale i smrtelně nebezpečný čin. K individuálnímu pochopení pravidel má člověk možnost něco přidat jen pod učitelovým vedením nebo pod zvláštním vedením samotného spojence. Tato druhá možnost je však pokládána za příklad přímého nabytí poznání, a nikoliv za přídavek k soustavě pravidel.

Pravidla jsou potvrzována běžnou realitou

Potvrzování pravidel je činem jejich verifikace, činem pragmatického ověření jejich platnosti experimentálním způsobem. Jelikož se pravidla zabývají situacemi běžné i výjimečné reality, odehrává se jejich potvrzování v obou oblastech.

Situace běžné reality, jimiž se pravidla zabývají, jsou nejčastěji nápadně neobvyklé, ale nezávisle na tom jsou potvrzovány běžnou realitou. Z důvodů jejich neobvyklosti jsem došel k názoru, že nespádají do pole působnosti této práce a měly by se stát součástí jiné studie. Tato část pravidel se týká podrobností postupů používaných při určování, sbírání, míchání, přípravě a uskladnění těchto rostlin, které obsahují spojence, podrobnosti dalších postupů týkajících se jejich užívání a jiných detailních záležitostí.

Pravidla jsou potvrzována výjimečnou realitou

Pravidla jsou rovněž potvrzována výjimečnou realitou a toto potvrzování probíhá stejným pragmatickým, experimentálním způsobem jako v situacích běžné reality. Idea pragmatického potvrzování se skládá ze dvou částí: 1. setkání se spojencem, které nazývám stavy výjimečné reality, 2. specifických cílů pravidel.

STAVY VÝJIMEČNÉ REALITY: obě rostliny obsahující spojence při užívání v souladu s náležitými pravidly vytvářejí stavy zvláštního vnímání, které don Juan klasifikuje jako setkání se spojencem. Klade na tato setkání výjimečný důraz, jenž se dá shrnout ideou, že má-li někdo ověřit spojencova pravidla pragmatickým, experimentálním způsobem, musí se s ním setkávat co možná nej-

více. Předpokládá se přitom, že podíl pravidel, jež se takto dají ověřit, je v přímém poměru s počtem setkání se spojencem.

Jediná metoda k vyvolání takové schůzky se spojencem spočívá přirozeně ve vhodném používání rostliny spojence obsahující. Nicméně don Juan naznačoval, že v jistých pokročilejších fázích učení může k setkání docházet i bez užití rostliny; to znamená, že mohou být vyvolána pouhým volným aktem.

Setkání se spojencem nazývám stavy výjimečné reality. Zvolil jsem si termín výjimečná realita, protože se shoduje s tvrzením dona Juana, že k takovým setkáním dochází v reálném kontinuu, které se poněkud liší od reality běžné, každodenní. V důsledku toho má výjimečná realita specifické charakteristické rysy, které by pravděpodobně mohl stejnými termíny stanovit kdokoliv. Don Juan tyto charakteristické rysy nikdy definitivně neformuloval, ale zdá se, že jeho nesdílno vycházela z myšlenky, podle které každý musí poznání vymáhat jako věc vlastní přirozenosti.

Následující kategorie, o nichž se domnívám, že obsahují specifické charakteristické rysy výjimečné reality, jsem odvodil ze svých vlastních zkušeností. Ale navzdory jejich zdánlivě idiosynkratickému původu je na základě premis svého poznání zvýraznil a rozvinul don Juan; učení vedl takovým způsobem, jako by tyto charakteristické rysy byly výjimečné realitě vlastní: 1. výjimečná realita je využitelná, 2. výjimečná realita se skládá z jednotlivých prvků.

První charakteristický rys – využitelnost výjimečné reality – vede nutně k závěru, že je vhodná pro skutečné využití. Don Juan mi čas od času znovu vysvětloval, že doprovodnou součástí jeho učení je zájem o praktické výsledky a tento zájem souvisí s běžnou realitou právě tak jako s realitou výjimečnou. Tvrdil, že jeho poznání obsahuje prostředky, které umožňují použít služeb výjimečné reality stejně jako služeb reality běžné. Podle tohoto tvrzení jsou stavy způsobené spojenci vyvolávány s úmyslem využít je. V tomto speciálním případě se podle dona Juana pořádají setkání se spojenci za účelem poznání jejich tajemství a tento rozumový důvod slouží jako přísné vodítko k vyřazení jiných osobních motivů, jež mohou vést k vyhledávání stavů výjimečné reality.

Druhý charakteristický rys spočívá v tom, že se výjimečná realita skládá z jednotlivých prvků. Jsou to detaily, činy a události, které člověk vnímá zdánlivě pomocí smyslu a pokládá je za obsah nějakého stavu výjimečné reality. Úplný obraz výjimečné reality je vytvořen z prvků, které mají zdánlivé vlastnosti jak prvků běžné reality, tak prvků běžného snu, ačkoliv nejsou ani tím, ani oním.

Podle mého názoru mají jednotlivé prvky výjimečné reality tři jedinečné charakteristické rysy: 1. stálost, 2. singularitu, 3. nepřítomnost konsensu. V důsledku těchto vlastností zaujmají tyto rysy samostatné postavení jako oddělené jednotky, nesoucí neklamné známky individuality.

Jednotlivé prvky výjimečné reality jsou stále v tom smyslu, že jsou konstantní. V tomto ohledu se podobají jednotlivým prvkům běžné reality, protože se ani nemění, ani nemizí jako jednotlivé prvky běžných snů. Zdá se, jako by kaž-

dý detail tvořící součást výjimečné reality měl svoji vlastní konkrétnost, kterou jsem vnímal jako mimořádně stálou. Tato stálost je tak výrazná, že mi umožňuje stanovit jako kritérium to, že ve výjimečné realitě má člověk vždy schopnost zastavit se za účelem zkoumání libovolného prvku této reality, a to na dobu, která se jeví jako nekonečně dlouhá. Aplikace tohoto kritéria mi dovoluje odlišovat stavy výjimečné reality používané donem Juanem od stavů zvláštního vnímání, které se rovněž jeví jako výjimečná realita, ale nejsou v souladu s tímto kritériem.

Druhý výlučný charakteristický rys jednotlivých prvků výjimečné reality – singularita – spočívá v tom, že každý jejich detail je samostatným, individuálním bodem; zdá se, jako by každý detail byl od ostatních izolován nebo jako by se detaily objevovaly postupně jeden po druhém. Zdá se, že singularita jednotlivých prvků je příčinou výjimečné nutnosti, všem společně, slučovat všechny izolované detaily v celistvý výjev, v celistvou kompozici. Je to kategorická, naléhavá potřeba, kterou si don Juan nepochybně uvědomoval a při každé příležitosti využíval.

Třetí výlučný charakteristický rys jednotlivých prvků výjimečné reality, a to ze všech nejdramatičtější, spočívá v tom, že jim schází běžný konsensus. Člověk jednotlivé prvky vnímá ve stavu úplné osamělosti, která je spíše opuštěností člověka, jenž se stal svědkem neobvyklého výjevu běžné reality, než osamělostí snového stavu. A protože stálost jednotlivých prvků výjimečné reality umožňuje zastavení a zkoumání kteréhokoliv z nich na dobu, která se jeví jako nekonečně dlouhá, zdá se téměř, že se jedná o prvky každodenního života; ovšem rozdíl mezi jednotlivými prvky těchto dvou stavů reality spočívá v jejich schopnosti běžného konsensu. Běžným konsensem mám na mysli nevysslovenou, samozřejmě předpokládanou dohodu o jednotlivých prvcích každodenního života, kterou bližní mezi sebou různými způsoby dodržují. Pro jednotlivé prvky výjimečné reality však není možné takového běžného konsensu dosáhnout. V tomto ohledu má výjimečná realita blíže k snovému stavu než k běžné realitě. Ale přes to všechno mají v důsledku svých jedinečných charakteristických rysů stálosti a singularity jednotlivé prvky výjimečné reality působivou vlastnost reálnosti, která se zdá podporovat potřebu potvrzení jejich existence v pojmech konsensu.

SPECIFICKÝ CÍL PRAVIDEL: Další součástí předpokladu, že pravidla jsou potvrzována výjimečnou realitou, je idea o specifickém cíli pravidel, který je utilitární a lze jej dosáhnout za pomoci spojence. V kontextu učení dona Juana se předpokládá, že k poznání pravidel dochází tak, že se pro ně najdou doklady v běžné i výjimečné realitě. Rozhodujícím aspektem učení je ovšem potvrzení pravidel ve stavech výjimečné reality; to, co je v dějích a prvcích výjimečné reality vnímáno, je právě onen specifický cíl pravidel. Zabývá se silou spojence, to znamená používáním spojence nejprve jako dopravního prostředku a pak jako pomocníka, i když don Juan vždy pojednával o každém případě specifického cíle pravidel jako o samostatné jednotce, která překrývá obě oblasti.

Protože se specifický cíl pravidel zabývá manipulací se silou spojence, vyplývá z něho neoddelitelný důsledek: existence manipulačních technik.

Manipulační techniky jsou skutečnými postupy, skutečnými operacemi, k nimž se přistupuje při každé manipulaci se silou spojence. Idea, že se spojencem je možné manipulovat, zaručuje jeho užitečnost při dosahování pragmatických cílů, a manipulační techniky jsou proto postupy, které vlastně činí spojence použitelným.

Specifický cíl a manipulační techniky tvoří jediný celek, který musí čaroděj přesně znát, aby mohl svého spojence účinně ovládat.

Učení dona Juana obsahuje následující specifické cíle pravidel obou spojenců. Předkládám je zde ve stejném pořadí, v jakém jsem se s nimi seznámil.

Prvním specifickým cílem, který je výjimečnou realitou potvrzován, je zkouška spojence, jenž je obsažen v Datuře inoxia. Manipulační technikou je použití odměřené dávky nápoje získaného z části kořene Datury. Požití této dávky způsobilo slabý stav výjimečné reality, jehož don Juan využil k tomu, aby si mne vyzkoušel a na základě této zkoušky pak rozhodl, zda jsem, či nejsem nějak spřízněn se spojencem obsaženým v rostlině, a mohu-li se tedy stát jeho učedníkem. Očekává se, že nápoj má způsobit buď bližší nespecifikovaný dobrý fyzický pocit, nebo naopak pocit velké sklíčenosti a nepohodlí, z těchto účinků pak don Juan usuzoval, zda se jedná o znak vzájemné náklonnosti, či jejího nedostatku.

Druhým specifickým cílem je věštění. Je rovněž součástí pravidel spojence obsaženého v Datuře inoxia. Don Juan věštění pokládá za formu specializovaného pohybu, a to na základě předpokladu, že je čaroděj spojencem přenášen do zvláštní oblasti výjimečné reality, v níž je schopen hovořit o jinak nepovědomých událostech.

Manipulační technikou druhého specifického cíle je proces požití-vstřebání. Vypil jsem nápoj vyrobený z kořene Datury a na hlavě kolem spánků si rozetřel mast ze semen Datury. Používám termín „požití-vstřebání“, protože při vytváření stavu výjimečné reality může při pití pomáhat i podkožní vstřebání a naopak.

Tato manipulační technika si vyžaduje kromě rostliny Datura i použití dalších prvků, v tomto případě dvou ještěrek. Předpokládá se, že čaroději slouží jako nástroje pohybu, vzniká zvláštní pocit, že se člověk nachází v podivné říši, v níž je možno slyšet řeč ještěrek a převádět ji do vizuální podoby. Don Juan vysvětluje tento jev tak, že ještěrky odpovídají na dotazy, které jim jsou předloženy k věštění.

Třetí specifický cíl spojence obsaženého v rostlinách Datura inoxia se týká další specializované formy pohybu, tělesného létání. Jak vysvětluje don Juan, je čaroděj používající tohoto spojence schopen přemísťovat tělo vzduchem na velké vzdálenosti; tělesný let je jeho schopností pohybovat se ve výjimečné realitě a vracet se podle libosti do běžné reality.

Manipulační technikou tohoto třetího specifického cíle je rovněž proces požití-vstřebání. Došlo k požití nápoje vyrobeného z kořene Datury a rozetření masti ze semen Datury na chodidla, vnitřní část stehen a na genitálie.

Třetí specifický cíl nebyl probádán do hloubky. Don Juan naznačoval, že nehodlá další aspekty manipulační techniky, které umožnily nabýt během těchto pohybů cit pro směr letu, prozradit.

Čtvrtým specifickým cílem pravidel je vyzkoušení spojení obsaženého v Psilocybe mexicana. V tomto případě se nejedná ani tak o určení míry spřiznění se spojencem, jako spíše o první nevyhnutelný pokus či první setkání s ním.

Manipulační technika k dosažení čtvrtého specifického cíle spočívá v užívání kuřácké směsi skládající se ze sušených hub a různých částí dalších pěti rostlin, z nichž o žádné není známo, že by se vyznačovala halucinogenními vlastnostmi. Pravidla kladou důraz na akt vdechování kouře ze zapálené směsi; když učitel hovořil o spojenci obsaženém v této směsi, používal názvu „humito“. Já sám tento proces označuji jako „požití-vdechnutí“, protože se jedná o kombinaci požití a vdechnutí. Houby se totiž po usušení rozpadnou na jemný prášek, který dost špatně hoří. Ostatně součásti směsi se po usušení rozpadnou na menší zlomky, jež se v dýmce spálí na popel, zatímco prášek z hub, který tak snadno nehoří, je zároveň s kouřem vtahován do úst a polknut. Vzhledem k poměru součástí směsi z toho logicky vyplývá, že množství požitých sušených hub je větší než množství spálených a vdechnutých částí sušených rostlin.

Účinky prvního stavu výjimečné reality, vyvolaného Psilocybe mexicana, se staly podnětem ke krátké diskusi s donem Juanem o pátém specifickém cíli pravidel. Zabývá se vstupem – pomocí spojence – do neživých předmětů a živých bytostí a pak pohybem jejich prostřednictvím. Úplná manipulační technika obsahuje kromě procesu požití-vdechnutí snad i hypnotickou sugesci. Protože don Juan hovořil o tomto specifickém cíli pouze v oné krátké diskusi a nepodrobil jej žádnému ověření, nemohu stanovit žádné z jeho aspektů.

Šestý specifický cíl potvrzený výjimečnou realitou a týkající se rovněž spojení obsaženého v Psilocybe mexicana se týká jiného aspektu pohybu – přijetí alternativní podoby. Tento aspekt pohybu byl podroben nejintenzivnějšímu prověřování. Don Juan tvrdil, že k jeho zvládnutí je zapotřebí pilného procvičování. Zastával názor, že společenec obsažený v Psilocybe mexicana má vrozenou schopnost způsobit zmizení čarodějova těla. V tomto smyslu idea o přijetí alternativní podoby je logickou možností k pohybu v podmínkách beztělesného stavu. Další logickou možností je přirozený pohyb prostřednictvím předmětů a bytostí, o čemž se však don Juan zmínil jen velmi krátce.

Manipulační technika šestého specifického cíle pravidel obsahuje nejen požití-vdechnutí, ale podle všech známek i hypnotickou sugesci. Don Juan takovou sugesci vyvíjel během přechodných stavů před vstupem do výjimečné reality a rovněž během úvodních fází stavů přechodné reality. Zdánlivě hypno-

tický proces se však projevoval jen jako jeho osobní dozor, to znamená, že mi v té době neprozradil celou manipulační techniku.

Přijetí alternativní podoby však neznamená, že čaroděj může volně přebírat v kterýkoliv okamžik podobu, jakou si přeje. Docílení přejímané podoby naopak vyžaduje celoživotní výcvik. Přejímaná podoba, již dává přednost don Juan, je havran a v důsledku této skutečnosti havraní podobu ve svém učení často zdůrazňuje. Dává však jasně najevo, že přijetí této podoby je jen jeho osobní volbou a že existují nespočetné další možnosti přejímaných podob.

Čtvrtá jednotka

Pravidla jsou potvrzována zvláštním konsensem

Mezi jednotlivými pojmy, z nichž se skládají pravidla, se nachází i pojem, který je k jejich pochopení nezbytný: je to idea, že pravidla jsou potvrzována zvláštním konsensem. Všechny jednotlivé pojmy samy o sobě k vysvětlení významu pravidel nepostačují.

Don Juan velmi jasně vysvětluje, že společenec není čarodějovi darován, ale že se čaroděj učí se spojencem manipulovat v průběhu procesu potvrzování jeho pravidel. Úplný učební proces obsahuje provedení pravidel jak realitou výjimečnou, tak běžnou. Rozhodujícím rysem učení dona Juana však je potvrzení řádu pragmatickým a experimentálním způsobem v kontextu toho, co člověk vnímá jako jednotlivé prvky výjimečné reality. Ale tyto jednotlivé prvky se žádnému běžnému konsensu nepodrobují, a není-li zde ochota dořídout se na jejich existenci, může být jejich vnímaná realita pouhou iluzí. Protože člověk musí být uprostřed výjimečné reality zcela sám, má vše, co tam vnímá, v důsledku jeho osamělosti idiosynkratický charakter. Osamělost a idiosynkracie pak vyplývají z předpokládaného faktu, že žádný z bližních nemůže dát nikomu na jeho vjemy obecný konsensus.

V tomto bodě vnaší don Juan do svého učení nejdůležitější složku: vybavil mě zvláštním konsensem ve všem, co se týkalo akcí a prvků, které jsem vnímal ve výjimečné realitě a o nichž se soudí, že potvrzují pravidla. V učení dona Juana znamená zvláštní konsensus nevyslovaný nebo se samozřejmostí předpokládaný souhlas s jednotlivými prvky výjimečné reality, který mi on sám v roli učitele jako svému učeníkovi poskytne. Tento zvláštní konsensus, kterým mě don Juan zaopatřil, je systematický a platný pro celé jeho poznání. Po získání systematického konsensu se akce a prvky vnímané ve výjimečné realitě stávají skutečné, a to v klasifikačním schématu dona Juana znamená, že jsou potvrzena pravidla spojení. Pravidla mají jako pojem význam pouze do té míry, v jaké se stávají předmětem zvláštního konsensu, protože bez zvláštního souhlasu s jejich platností je to jen ryze idiosynkratická konstrukce.

Pro její nepostradatelnost k vysvětlení pravidel zařazují ideu o tom, že pravidla jsou potvrzována zvláštním konsensem, jako čtvrtou hlavní jednotku to-

hoto strukturálního schématu. Tato jednotka, protože jde v podstatě o souhru dvou jednotlivců, se skládá: 1. z dobrodince neboli průvodce nabyvaným poznáním, činitele, který dodává zvláštní konsensus 2. z učedníka neboli subjektu, jemuž je zvláštní konsensus poskytován.

Selhání nebo úspěch v dosažení operativního cíle závisí na konsensu. V tomto smyslu je zvláštní konsensus nejistým vyvrcholením následujícího procesu: čaroděj má jeden rozeznávací rys, vlastnictví spojence, kterým se odlišuje od obyčejných lidí. Spojenec je silou, která má tu zvláštní vlastnost, že má svá pravidla. A jedinečným charakteristickým rysem těchto pravidel je potvrzování výjimečné reality pomocí zvláštního konsensu.

Dobrodinec

Dobrodinec je činitelem, bez něhož by potvrzení pravidel nebylo vůbec možné. Aby mohl poskytovat zvláštní konsensus, musí vykonávat dva úkoly: 1. připravit podmínky pro zvláštní konsensus k potvrzení řádu, 2. řídit jeho průběh.

Příprava zvláštního konsensu

Prvním úkolem dobrodince je příprava podmínek, které jsou ke zrodu zvláštního konsensu k potvrzení řádu nezbytné. Jako můj učitel mne don Juan nechal: 1. prožít stavy výjimečné reality, o nichž tvrdil, že jsou zcela jiné než ty, které vyvolával k potvrzení pravidel spojenců, 2. zúčastnit se s ním jistých zvláštních stavů běžné reality, které – jak se zdálo – sám způsobil, 3. rekapitulovat detailně každý prožitek. Don Juanův úkol přípravy zvláštního konsensu se skládal z posilování a utvrzování pravidel, čehož dosáhl tím, že dal jednotlivým prvkům těchto nových stavů výjimečné reality a jednotlivým prvkům zvláštních stavů běžné reality zvláštní konsensus.

Jiné stavy výjimečné reality, které mě nechal don Juan okusit, byly vyvolány použitím kaktusu *Lophophora williamsii*, všeobecně známého jako peyot. Vršek kaktusu se obvykle uřízne, uskladní, aby vyšel, a pak se rozžvýká a pozře, ale za jistých okolností se vršek dá požit i v čerstvém stavu. Požití však není jediným způsobem, jak prožít pod vlivem *Lophophory williamsii* stav výjimečné reality. Don Juan naznačoval, že ke spontánním stavům výjimečné reality dochází za jistých výjimečných podmínek, které charakterizoval jako dary síly, kterou rostlina obsahuje.

Výjimečná realita vyvolaná *Lophophorou williamsii* má tři rozeznávací rysy: 1. tvrdí se o ní, že je vytvářena bytostí, která se nazývá „Mescalito“, 2. je využitelná, 3. skládá se z jednotlivých prvků.

Mescalito je pokládán za jedinečnou sílu, podobnou spojenci v tom smyslu, že umožňuje překročení hranic běžné reality, ale zároveň i od spojence zcela odlišnou. Podobně jako u spojence obsahuje Mescalita určitá rostlina, *Lophophora williamsii*. Na rozdíl od spojence, který je v rostlině JEN OBSAŽEN, je Mescalito se svou rostlinou zajedno; rostlina je centrem zjevných projevů účty,

předmětem hlubokého uctívání. Don Juan pevně věří, že za jistých podmínek, jako například ve stavu hlubokého podvolení se Mescalitovi, může prostý akt styku s kaktusem vyvolat stav výjimečné reality.

Mescalito ale nemá pravidla a z tohoto důvodu není spojencem, ač je schopen přenést člověka mimo hranice běžné reality. Skutečnost, že nemá pravidla, vede nejen k tomu, že nemůže být využíván jako spojenec – poněvadž bez pravidel není ani pomyšlení na jeho manipulaci –, ale rovněž z něj činí sílu, která se od spojence nápadně liší.

Jako přímý důsledek skutečnosti, že nemá pravidla, je Mescalito k dispozici komukoliv, aniž je nutné trávit čas dlouhým učením nebo podvolením se manipulačním technikám, jak je tomu u spojence. A protože je dostupný bez jakéhokoliv výcviku, tvrdí se o něm, že je Ochráncem. Být Ochráncem znamená, že k němu má přístup každý. Tak zcela přístupný však přesto není, protože s některými osobami nevychází. Tato neslučitelnost je podle dona Juana způsobena rozporem mezi Mescalitovou „pevnou morálkou“ a pochybným charakterem některých jednotlivců.

Mescalito je rovněž Učitelem. Předpokládá se, že vykonává výchovné funkce. Je vůdcem či průvodcem v oblasti správného chování. Učí správné cesty. Idea dona Juana o správné cestě se zdá být smyslem pro správnost, nesestává ovšem ze správného chování v morálním smyslu, ale ze schopnosti zjednodušovat modely chování ve smyslu účinnosti, podněcované jeho učením. Don Juan věří, že Mescalito učí, jak zjednodušovat chování.

Věří se, že Mescalito je bytostí. A to znamená, že má určitý tvar, který však obvykle není konstantní nebo předvídatelný. Tato vlastnost nutně vede k závěru, že je vnímán rozdílně nejen různými lidmi, ale rovněž stejným člověkem při různých příležitostech. Don Juan vyjadřuje tento fakt jako Mescalitovu schopnost přijímat jakékoliv myslitelné tvary. Ve vztahu k osobám, s nimiž je v dobrém kontaktu, na sebe po letech vzájemných styků bere neměnnou podobu.

Výjimečná realita vytvářená Mescalitem je využitelná a v tomto ohledu identická s výjimečnou realitou vyvolávanou spojencem. Jediný rozdíl spočívá v racionálním podkladu, který k jejímu vyvolání don Juan používá: rozumí se samo sebou, že má člověk „Mescalitova naučení o správné cestě vyhledávat“.

Výjimečná realita vytvářená Mescalitem se rovněž skládá z jednotlivých prvků a i v tomto ohledu jsou stavy vyvolané Mescalitem a spojencem identické. V obou případech jsou jejich charakteristickými rysy stálost, singularita a nepřítomnost konsensu.

Jiný postup, který don Juan používá k přípravě podmínek pro zvláštní konsensus, spočívá v tom, že se mě učinil spoluúčastníkem zvláštních stavů běžné reality. Zvláštní stav běžné reality je situace, která se dá popsat v pojmech charakteristických rysů každodenního života, až na to, že je prakticky nemožné získat konsensus na její jednotlivé prvky. Don Juan připravuje podmínky pro zvláštní konsensus s platností pravidel tím, že poskytuje zvláštní konsensus na jednotlivé prvky zvláštních stavů běžné reality. Tyto jednotlivé prvky jsou sou-

částmi každodenního života a jejich existenci mohl potvrdit jenom don Juan zvláštním souhlasem. To je ovšem jen moje domněnka, protože jako spoluúčastník zvláštního stavu běžné reality jsem věřil, že jenom don Juan jako druhý spoluúčastník věděl, z kterých prvků se zvláštní stav běžné reality skládá.

Podle mého soudu byly zvláštní stavy běžné reality vytvářeny donem Juanem, ačkoliv se k tomu nikdy nepřiznal. Zdá se, že je vytvářel obrátným jednáním, v němž užíval narážek a sugescí, a usměrňoval tak mé chování. Nazývám tento proces „manipulace narážkami.“ Má dva aspekty: 1. narážky na prostředí, 2. narážky na chování.

V průběhu mého učení mě don Juan nechal prožít dva takové stavy. První z nich snad vytvořil pomocí narážek na prostředí. Racionálním důvodem dona Juana k vytvoření tohoto stavu bylo tvrzení, že si mě potřebuje vyzkoušet, aby se přesvědčil o mých dobrých úmyslech. Teprve když mi udělil zvláštní konsensus na jeho jednotlivé prvky, souhlasil s tím, že mě začne učit. „Narážky na prostředí“ v tomto smyslu znamenají, že mne don Juan uvedl do zvláštního stavu běžné reality tím způsobem, že pomocí jemných sugescí izoloval jednotlivé prvky běžné reality, které byly součástí bezprostředního fyzického prostředí. Prvky izolované tímto způsobem vytvořily v tomto případě vizuální barevný vjem, který don Juan mlčky potvrdil.

Druhý stav běžné reality byl zřejmě vytvořen pomocí narážek na chování. Donu Juanovi se za pomoci našeho blízkého vzájemného vztahu a důsledného chování podařilo vytvořit o sobě představu, která mi sloužila jako základní vzor, na jehož základě jsem ho vždy poznával. Tím, že své chování podrobil jistým záměrným změnám, byl schopen tento základní vzor, na jehož základě jsem ho poznával, zkruslit. Zkruslení změnilo normální konfiguraci prvků, z nichž se skládal model, v konfiguraci novou, od původní zcela odlišnou, která se již nemohla stát předmětem běžného konsensu. Don Juan jako spoluúčastník tohoto zvláštního stavu běžné reality byl jedinou osobou, která znala jednotlivé prvky, a proto jedině on mohl odsouhlasit jejich existenci.

Také druhý zvláštní stav běžné reality sestavil don Juan jako test, jako určitou rekapitulaci svého učení. Zdá se, že oba zvláštní stavy běžné reality označovaly přechod v učení. Jeví se jako body, které učení člení do částí. Druhý stav zřejmě vyznačoval můj vstup do nové fáze učení, charakterizované přímější spoluprací učitele s učedníkem s cílem dosažení zvláštního konsensu.

Třetí postup, který don Juan použil k přípravě zvláštního konsensu, spočíval v tom, že mě nechával vždy do detailu vylíčit moji žen prožitků z každého stavu výjimečné reality a z každého zvláštního stavu běžné reality a zvýraznil jisté vybrané jednotky, které z obsahu mé zprávy vyčlenil a izoloval. Základním faktorem bylo řízení výsledků stavů výjimečné reality a z toho vyplývající má domněnka, že charakteristické rysy jednotlivých prvků běžné reality – stálost, singularita a nepřítomnost obecného konsensu – jí byly vlastní, a nebyly tudíž důsledkem vedení dona Juana. Tuto domněnku jsem založil na pozorování, že jednotlivé prvky prvního stavu výjimečné reality, kterým jsem prošel, měly ty-

těž charakteristické rysy, ačkoliv se don Juan sotva svého vedení ujal. Za předpokladu, že tyto charakteristické rysy jsou jednotlivým prvkům výjimečné reality vlastní, spočíval pak úkol dona Juana v jejich využití jako základny k řízení výsledku všech stavů výjimečné reality, vyvolaných Daturou inoxia, Psilocybou mexicana a Lophophorou williamsii.

Podrobná zpráva, kterou ode mne don Juan vyžadoval o každém stavu výjimečné reality, byla rekapitulací prožitku. Byla to puntičkářská verbální reprodukce všeho, co jsem vnímal během každého stavu. Rekapitulace má dva aspekty: 1. rozpomínání na události, 2. popis vjemů jednotlivých prvků. Rozpomínání na události se týkalo epizod, které jsem v průběhu prožitku zdánlivě vnímal; to znamená událostí, které se zdánlivě během líčeného prožitku přihodily, a činností, které jsem zdánlivě vykonal. Popisem vjemů jednotlivých prvků byla má zpráva o specifických tvarech a podrobnostech, které jsem zdánlivě vnímal.

Z každé rekapitulace mého prožitku vybral don Juan jisté jednotky pomocí těchto procesů: 1. přikládání důležitosti jistým vhodným úsekům mé zprávy, 2. popírání jakékoliv důležitosti jiných úseků mé zprávy. Interval mezi stavy výjimečné reality byl dobou, v které se don Juan zabýval objasňováním rekapitulace mého prožitku.

První proces nazývám „důraz“, protože byl působivou spekulací o rozdílu mezi tím, co don Juan pojímal jako cíle, kterých jsem měl ve stavu výjimečné reality dosáhnout, a tím, jak jsem vše vnímal sám. Důraz tedy znamená, že don Juan izoloval některý prvek mého vyprávění tím, že na něj soustředil veškerou váhu své spekulace. Důraz byl buď pozitivní, nebo negativní. Pozitivní důraz znamenal, že byl don Juan velmi spokojen s některým jednotlivým detailem, který jsem vnímal, protože byl v souladu s cíli, kterých jsem měl podle jeho očekávání ve stavu výjimečné reality dosáhnout. Negativní důraz znamenal, že nebyl spokojen s tím, co jsem vnímal, protože to buď nebylo v souladu s jeho očekáváním, nebo protože to nepokládá za dostatečné. Přesto ale na tento úsek mé rekapitulace soustředil veškerou váhu své spekulace, aby tak zdůraznil negativní hodnotu mého vnímání.

Druhý selektivní proces, jehož don Juan používal, upíral jakoukoliv důležitost některým úsekům mé zprávy. Nazývám jej „nepřítomností důrazu“, protože je protikladem předchozího. Zdá se, že popíráním důležitosti některých úseků mé zprávy, týkajících se jednotlivých prvků, o kterých don Juan usoudil, že jsou vzhledem k cílům jeho učení zbytečné, doslova vymazal mé vnímání týchž prvků v následujících stavech výjimečné reality.

Řízení zvláštního konsensu

Druhým aspektem úkolu dona Juana jako učitele bylo vedení zvláštního konsensu, a to tím způsobem, že řídil každý stav výjimečné reality a každý zvláštní

stav běžné reality. Výsledky řídil pomocí uspořádané manipulace vnějších a vnitřních rovin výjimečné reality a vnitřní roviny zvláštních stavů běžné reality.

Vnější rovina výjimečné reality se týká jejího operativního uspořádání. Obsahuje mechaniku, tzn. postupy vedoucí k vlastní výjimečné realitě. Vnější rovina má tři rozpoznávací rysy: 1. přípravné období, 2. přechodnou fázi, 3. učitelův dozor.

Přípravné období je čas, který uplyne mezi dvěma stavy výjimečné reality. Don Juan tohoto období využíval k tomu, aby mi podal přímé instrukce a rozvinul všeobecný směr svého učení. Přípravné období mělo zásadní důležitost pro zdánlivý průběh stavů výjimečné reality a skládalo se ze dvou zřetelných aspektů: 1. z období před výjimečnou realitou, 2. z období po výjimečné realitě.

Období před stavem výjimečné reality bylo relativně krátké, nejvíce dvacet čtyři hodiny. Před stavy výjimečné reality vyvolanými Daturou innoxia a Psilocybou mexicana bylo přípravné období charakterizováno dramatickými přímými instrukcemi dona Juana k specifickému cíli pravidel a k manipulačním technikám, což vše – jak se očekávalo – potvrdím v nadcházejícím stavu výjimečné reality. U *Lophophory williamsii* byl tímto obdobím v podstatě čas rituálního chování, protože *Mescalito* žádná pravidla nemá.

Období, které následovalo po výjimečné realitě, bylo naopak časově dlouhé. Obvykle trvalo celé měsíce a poskytovalo donu Juanovi dostatek času k diskusím a vyjasňování událostí, k nimž došlo v předchozím stavu výjimečné reality. Toto období bylo obzvláště důležité po užití *Lophophory williamsii*. Protože *Mescalito* nemá žádná pravidla, bylo vyhlédnutým cílem prověřit ve výjimečné realitě *Mescalitovy* charakteristické rysy. V průběhu dlouhého intervalu, který po každém stavu výjimečné reality následoval, se pak don Juan těmito charakteristickými rysy zabýval.

Druhým aspektem vnější roviny byly přechodné fáze, to znamená přechod ze stavu běžné reality do stavu výjimečné reality a naopak. V těchto přechodných fázích se oba stavy reality navzájem překrývaly a kritériem, jež užívám k odlišení přechodných fází od obou stavů reality, je, zda byly jejich jednotlivé prvky rozmazány. V přechodných fázích jsem je nikdy nebyl schopen zachytit ve vjemech či se na ně pak rozpomenout.

V pojmech vnímaného času mají přechodné fáze buď náhlý, nebo pomalý průběh. V případě *Datury innoxia* výjimečné a běžné stavy následují těsně za sebou a přechod z jednoho stavu do druhého je náhlý. Nejnápadnější jsou přechody do výjimečné reality. *Psilocybe mexicana* na druhé straně vyvolává přechodné fáze, které jsem vnímal jako pomalé. Zvláště přechod z běžné do výjimečné reality je hodně zdoluhavý a dá se snadno postřehnout. Ale není vyloučeno, že jsem si jej více uvědomoval v důsledku svých obav z nadcházejících událostí.

Přechodné fáze vyvolané *Lophophorou williamsii* slučují základní rysy obou předchozích rostlin. Jak přechod do výjimečné, tak do běžné reality je velmi patrný. Vstup do výjimečné reality je pomalý a prožíval jsem jej se sotva znatel-

nými příznaky narušení svých schopností. Návrat zpět do běžné reality je ale náhlým aktem, který jsem sice vnímal jasně, ale se zmenšenou schopností stanovit všechny podrobnosti.

Třetím aspektem vnější roviny je učitelův dozor nebo skutečná pomoc, které se mi jako učedníkovi během prožívání stavů výjimečné reality dostávalo. Z dozoru činím kategorii z vlastního popudu, neboť vše nasvědčuje tomu, že učitel má v určitém bodě svého učení vstoupit do výjimečné reality zároveň se svým učněm.

Během stavů výjimečné reality vyvolaných *Daturou innoxia* se mi dostávalo jen minimálního dozoru. Don Juan kladl velký důraz na splnění všech postupů přípravného období, ale jakmile jsem jeho požadavky splnil, nechával mě již postupovat samostatně.

Ve výjimečné realitě vyvolané *Psilocybou mexicana* je stupeň dozoru přesně opačný, protože podle dona Juana potřebuje v tomto případě žák nejrozsáhlejší vedení a pomoc. Potvrzení pravidel si vynutilo přijetí alternativní podoby, to znamená, že jsem musel projít celou řadou specializovaných přízpůsobování týkajících se mého vnímání okolního prostředí. Don Juan dosahoval těchto nezbytných přízpůsobení pomocí slovních příkazů a sugescí během přechodných fází před samotným vstupem do výjimečné reality. Další aspekt jeho dozoru spočíval v tom, že mě během počátečních fází stavů výjimečné reality vedl příkazy k soustředěné pozornosti na jisté prvky předchozího stavu běžné reality. Body, na něž jsem se zaměřil, byly zjevně zvoleny náhodně, protože důležitou věcí byl jen akt dokončení přijaté alternativní podoby. Konečným aspektem dozoru bylo pak zajištění mého návratu do běžné reality. Tato operace zcela jistě vyžadovala od dona Juana maximální míru dozoru, ačkoliv nemohu popsat přesný postup.

Nezbytný dozor nad stavy vyvolanými *Lophophorou williamsii* je kombinací obou předchozích. Don Juan mi zůstával k dispozici tak dlouho, dokud to bylo možné, ale nepokoušel se mé kroky do výjimečné reality nebo ven z ní nějak řídit.

Druhou rovinou rozlišovacího řádu výjimečné reality je zdánlivě vnitřní kritérium čili uspořádání jejich jednotlivých prvků. Nazývám jej „vnitřní rovinou“ a předpokládám přitom, že jednotlivé prvky výjimečné reality jsou předmětem tří obecných procesů, které se jeví jako produkty vedení dona Juana: 1. postup k specifickému, 2. postup k ocenění v širším rozsahu, 3. postup k pragmatičtějšímu využití výjimečné reality.

Postup k specifickému je zjevným posunem jednotlivých prvků po sobě jdoucích stavů výjimečné reality k přesnějším, specifičtějším formám. Tento posun má dva aspekty: 1. postup k specifickým jednotlivým formám, 2. postup k specifickým celkovým výsledkům.

Postup k specifickým jednotlivým formám vede nutně k závěru, že jednotlivé prvky se v předchozích stavech výjimečné reality nacházely v beztvaré a všední podobě a teprve v dalších stavech se objevily změny jednotlivých prv-

ků výjimečné reality na dvou úrovních: 1. postupující složitost vnímaného detailu, 2. postup od běžných forem k neobvyklým.

Postupující složitost detailu znamená, že v každém následném stavu výjimečné reality nabývaly nepatrné jednotlivosti, které jsem vnímal jako utvářející prvky, na složitosti. Složitost definuji jako vědomí toho, že jednotlivé prvky se stávaly sice komplikovanějšími, ale ve spleťtí změn byly ještě nerozeznatelné detaily. Vzrůstající složitost se týká spíše harmonického narůstání vnímaných detailů, a to v rozsahu od dojmů nezřetelných forem v průběhu dřívějších stavů až k vjemům pozoruhodných, propracovaných myriád nepatrných detailů v pozdějších stavech.

Postup od běžných forem k neobvyklým znamená, že zpočátku jsou formy jednotlivých prvků buď všedními formami, nacházenými v běžné realitě, nebo přinejmenším všednost evokují. Ale v následujících stavech běžné reality se specifické formy, detaily, které je tvoří, a vzory, v které se jednotlivé prvky spojují, stávají stále neobvyklejšími, až se od všeho, co jsem dosud v běžné realitě vnímal, značně liší, a v některých případech dokonce ani nic z běžné reality nepřipomínají.

Postup jednotlivých prvků k specifickým celkovým výsledkům se poznamenává od výsledku, kterého jsem dosáhl v každém stavu výjimečné reality, blíží k celkovému výsledku, který hledal don Juan v záležitosti potvrzení řádu; to znamená, že výjimečná realita je vyvolávána za účelem potvrzení řádu, a toto potvrzení nabývá každým dalším pokusem na specifickosti.

Druhým obecným procesem vnitřní roviny výjimečné reality je proces rozšiřování rozsahu hodnocení. Řečeno jinými slovy, to, co jsem vnímal v každém po sobě jdoucím stavu výjimečné reality, byl získaný prostor k expanzi, v které jsem mohl projevit svoji schopnost k soustředění pozornosti. Sporným bodem ovšem zůstává, zda existuje určitý prostor, který se rozšiřuje, nebo zda se každým dalším stavem podporuje má schopnost vnímání. Učení dona Juana podporuje ideu, že se rozšiřuje prostor, a tento domnělý prostor nazývám „rozsah hodnocení“. Jeho postupná expanze spočívá ve zdánlivě smyslovém hodnocení, které jsem si tvořil o jednotlivých prvcích výjimečné reality, jež se mi očitly na dosah. Tyto jednotlivé prvky, tak jak se jevíly mým smyslům, jsem podrobil hodnocení a analýze a podle všech vnějších příznaků jsem pak byl schopen vnímat v každém z následujících stavů pásmo, v němž se nacházely, ve stále větší šíři.

Rozsah hodnocení je 1. závislý, 2. nezávislý. Závislý rozsah je oblast, v níž jsou jednotlivé prvky články fyzického prostředí, které již bylo součástí mého vědomí v předchozím stavu běžné reality. Na druhé straně nezávislý rozsah je oblast, v níž jako by jednotlivé prvky výjimečné reality nabývaly existence vlastním přičiněním, nezávisle na vlivu fyzického prostředí z předcházející běžné reality.

V záležitosti druhu rozsahu hodnocení se don Juan jasně zmiňoval o tom, že oba spojenci i Mescalito mají vlastnosti, jimiž dokáží vyvolávat obě formy vní-

mání. Přesto se mi však zdá, že *Datura inoxia* má větší schopnost vyvolat nezávislý rozsah, ačkoliv v případě tělesného letu, který jsem nevnímal dostatečně dlouhou dobu na to, abych jej dokázal definovat, měl podle mého názoru rozsah hodnocení závislý charakter. *Psilocybe mexicana* má schopnost vytvářet závislý rozsah; *Lophophora williamsii* má schopnost vytvářet oba rozsahy.

Domníval jsem se, že don Juan užívá těchto rozdílných vlastností k přípravě zvláštního konsensu. Řečeno jinými slovy, ve stavech vytvořených *Daturou inoxia* existují různé složky, které postrádají běžný konsensus, nezávisle na předcházející běžné realitě. U *Psilocybe mexicana* se nepřítomnost běžného konsensu vztahuje na jednotlivé prvky, které závisí na prostředí předchozí běžné reality. A u *Lophophory williamsii* jsou některé prvky determinovány prostředím, zatímco jiné jsou na prostředí nezávislé. V tomto smyslu se zdá, že užívání tří rostlin dohromady je rozvrženo tak, aby vytvářelo široké vnímání nepřítomnosti běžného konsensu u jednotlivých prvků výjimečné reality.

Posledním procesem vnitřní roviny výjimečné reality je postup k pragmatičtějšmu využití výjimečné reality, který jsem vnímal v každém po sobě následujícím stavu. Zdá se, že tento postup je ve vztahu s ideou, že každý nový stav je složitější fází učení a stále se zvyšující složitost každého nového stavu si vyžaduje sama o sobě širší a pragmatičtější využití výjimečné reality. Postup je nejpřatrnější při užití *Lophophory williamsii*; současná existence závislého a nezávislého rozsahu hodnocení v každém stavu umožňuje využít výjimečnou realitu pragmaticky v širším měřítku, protože jsou najednou pokryty oba rozsahy.

Zdá se, že řízení výsledku zvláštních stavů běžné reality vytváří ve vnitřní rovině řád, který je charakterizován postupem jednotlivých prvků k specifickému; to znamená, že jednotlivé prvky jsou početnější a dají se v každém následujícím stavu běžné reality snadněji izolovat. V průběhu učení vyvolal don Juan jenom dva z těchto stavů, ale přesto jsem zjistil, že v druhém jsem mohl snadněji izolovat značné množství jednotlivých prvků a že obratnost v získávání specifických výsledků měla vliv na rychlost, s jakou byl druhý zvláštní stav běžné reality vytvořen.

POJMOVÝ ŘÁD

Učeň

Učeň je poslední jednotkou operativního řádu. Je jednotkou, která se stala ohniskem učení dona Juana, protože jsem musel přijmout jako celek zvláštní konsensus, daný pro jednotlivé prvky všech stavů výjimečné reality a všechny zvláštní stavy běžné reality, a to dříve, než se tento zvláštní konsensus mohl stát plnovýznamovým pojmem. Zvláštní konsensus, jelikož se týká činností a prvků vnímaných ve výjimečné realitě, je vlastně zvláštním řádem utváření pojmů, řádem, který uvádí tyto vnímané činnosti a prvky do souladu s potvrzováním pravidel. Proto pro mě – jako učně – znamenalo přijetí zvláštního konsensu

schválení jistého hlediska, ověřeného celým učením dona Juana. Vstoupil jsem tak do roviny pojmů, která obsahuje takový řád utváření pojmů, jenž umožňuje pochopit učení v jeho vlastních termínech. Nazývám ho „pojmový řád“, protože se jedná o řád, který neobvyklým jevům, jež tvoří poznání dona Juana, dává význam. Je matricí významů obsahující veškeré individuální pojmy vysvětlované donem Juanem.

Bereme-li v úvahu, že učedníkův cíl spočívá v přijetí tohoto řádu utváření pojmů, pak jsou k dispozici jen dvě alternativy: buď učeň ve svém úsilí uspěje, či nikoliv.

Druhá alternativa, nezdár v úsilí o přijetí pojmového řádu, je rovněž nezdar v úsilí o dosažení operativního cíle učení. Idea nezdaru je podrobně vysvětlována v pojednání o čtyřech symbolických nepřátelích člověka poznání; vyplývá z něj, že nezdar není jen přerušením cesty, ale v důsledku tlaku jednoho z těchto symbolických nepřátel i jejím úplným opuštěním. Vyplývá z něj právě tak jasně i to, že první dva nepřátelé – strach a jasnost – jsou příčinou porážky ve stadiu učednictví, porážky, která v tomto stadiu znamená neúspěch v ovládnutí spojení, a vzhledem k tomuto neúspěchu přijímá učeň pojmový řád povrchně a chybě. Řečeno jinými slovy, jedná se o klam v tom smyslu, že je vzbuzeno zdání příbuzenství či vazby s významem, který je učením předkládané. Porážka učně, kromě neschopnosti ovládat spojení, spočívá i v tom, že ho zanechá sice se znalostmi jistých manipulačních technik a jednotlivých prvků výjimečné reality, není však schopen ztotožnit se s racionální základnou, která by jim v jejich vlastních termínech dávala význam. Za těchto okolností může být kdokoliv přinucen hledat si vlastní vysvětlení pro idiosynkraticky vybrané oblasti jevu, který prožil, a tento proces vyústí v přijetí falešného názoru na předkládané učení. To se však neomezuje jen na učně. Z výkladu o nepřátelích člověka poznání též vyplývá, že člověk může podlehnout dalším nepřátelům – síle a stáří – i potom, co dosáhl cíle učení a ovládl spojení. Taková porážka v kategorizujícím schématu dona Juana znamená, že se člověk, podobně jako předtím učeň, stává obětí povrchně pojímaného nebo falešného pojmového řádu.

Úspěšné přijetí pojmového řádu na druhé straně znamená, že učeň dosáhl operativního cíle – přijetí hlediska předloženého učením „bona fide“, a to v tom smyslu, že se dá pokládat za úplné příbuzenství či vazbu s významem, jenž je vyjádřen daným řádem utváření pojmů.

Don Juan nikdy nevyjasnil sporný bod, v němž přestává být učeň učněm, ačkoliv se zmínil o tom, že po dosažení operativního cíle učení – to znamená, jakmile se naučí ovládat spojení – přestává učedník potřebovat vedení učitele. Idea, že může nastat doba, kdy jsou již učitelovy směrnice zbytečné, vede nutně k závěru, že učeň může mít úspěch, obsáhnout pojmový řád, a tím i získat schopnost koncipovat významné závěry bez učitelovy pomoci.

Pokud se týká učení dona Juana, tak se až do doby, než jsem přerušil svůj učební poměr, zdálo, že přijetí zvláštního konsensu vedlo též ke schválení dvou

jednotek pojmového řádu: 1. ideje o realitě zvláštního konsensu; 2. ideje, že realita každodenního, obecného konsensu a realita zvláštního konsensu mají stejnou pragmatickou hodnotu.

Realita zvláštního konsensu

Hlavní část učení dona Juana, jak sám tvrdil, se zabývá užíváním tří halucinogenních rostlin, s jejichž pomocí vyvolával stavy výjimečné reality. Zdá se, že užívání těchto rostlin bylo z jeho strany dobře uváženým záměrem. Používal je zřejmě proto, že každá z nich má rozdílné halucinogenní vlastnosti, které interpretoval jako rozdílné přirozené vlastnosti sil, které v nich jsou obsaženy. Řízením vnitřních a vnějších rovin výjimečné reality využíval těchto rozdílných halucinogenních vlastností, dokud ve mně jako v učedníkovi nevytvořil takové vnímání, v němž je výjimečná realita jasně vymezenou oblastí, říše oddělenou od běžného, každodenního života, jejíž přirozené vlastnosti jsou postupně odkrývány.

Nicméně je rovněž možné, že domněle rozdílné halucinogenní vlastnosti byly čistě produktem don Juanova způsobu řízení vnitřního řádu výjimečné reality, přestože ideu o tom, že síly obsažené v každé rostlině vyvolávají odlišné stavy výjimečné reality, ve svém učení používal. Platí-li tedy toto poslední tvrzení, zdá se, že rozdíly – ve smyslu jednotek užívaných v této analýze – spočívají v rozsahu hodnocení, který dokáže člověk vnímat ve stavech vyvolaných kteroukoliv z nich. V důsledku zvláštností svého rozsahu hodnocení přispívají všechny tři rostliny k tomu, že se postupně utváří vnímání jasně vymezené oblasti nebo říše, složené ze dvou částí: nezávislého rozsahu, nazývaného říše ještěrek neboli Mescalitových naučení; a ze závislého rozsahu, o kterém se předpokládá, že je oblastí, v níž se každý dokáže pohybovat vlastními prostředky.

Termín „výjimečná realita“ užívám vždy, jak jsem se již zmínil dříve, ve smyslu neobvyklá, neobyčejná realita. Pro učně začátečníka je taková realita neobvyklá v každém ohledu a stát se žákem dona Juana znamenalo povinnou účast i odevzdání se pragmatickému a experimentálnímu ověření všeho, čemu jsem se učil. To znamená, že jsem jako učeň musel projít jistým počtem stavů výjimečné reality, a tato znalost z první ruky mi dříve či později dokázala osvětlit význam klasifikace „běžný“ a „výjimečný“. Přijetí první jednotky pojmového řádu bona fide je jedním z faktorů zrodu ideje, že existuje ještě jiná, oddělená, ale nikoliv již výjimečná realita, „realita zvláštního konsensu“.

Přijetí této hlavní premisy, podle níž realita zvláštního konsensu je samostatnou, oddělenou říší, vysvětluje, proč setkání se spojenci nebo s Mescalitem se odehrává v říši, která není iluzorní.

Stejný proces řízení vnějších a vnitřních rovin výjimečné reality, který, jak se zdá, připravuje půdu pro uznání zvláštního konsensu na samostatnou říši, se rovněž zdá zodpovědný za můj poznatek, že realita zvláštního konsensu je praktická a využitelná. Přijetí zvláštního konsensu na všechny stavy výjimečné reality a na všechny zvláštní stavy běžné reality je určeno ke konsolidaci vědomí toho, že tento konsensus je rovnocenný s realitou konsensu běžného, každodenního života. Tato rovnost je založena na představě, že realita zvláštního konsensu není totožná s říší snů, ale má naopak stále jednotlivé prvky, které se stávají předmětem zvláštní dohody. Je to říše, v níž je možno vnímat prostředí s dobrým rozmyslem. Její jednotlivé prvky nejsou idiosynkratické nebo vrtošivé, jedná se spíše o jakési zkoncentrované body nebo události, jejichž existence je pak ověřována celým souborem učení.

Důsledek této rovnosti se projevuje ve způsobu, kterým don Juan s realitou zvláštního konsensu nakládá; je to zacházení utilitární a samozřejmé. Skutečnost, že obě oblasti jsou pokládány za rovnocenné, však ještě neznamená, že je možné chovat se v nich naprosto stejným způsobem. Kouzelníkovo chování musí být naopak rozdílné, protože každá oblast reality má vlastnosti, pro které s ní lze zacházet jen určitým způsobem. Určujícím faktorem se zdá být idea, že tato rovnost se dá měřit jen na podkladě praktické užitečnosti. Kouzelník musí tedy věřit, že je možné přemísťovat se sem a tam, z jedné oblasti do druhé, že oběma oblastem je využitelnost vlastní a že jediné, v čem se nepodobají, je jejich rozdílná schopnost stát se využitelnými, to znamená, že se nepodobají v cílech, kterým slouží.

Rozdílnost jejich cílů se však zdá být jen příslušným uspořádáním, odpovídajícím současné fázi mého učednictví, jehož užíval don Juan k tomu, abych si uvědomil, že může existovat ještě jiná říše reality. Spíše než jeho výroky mne však k víře, že pro kouzelníka existuje jen jediné reálné kontinuum se dvěma nebo snad s ještě více částmi, z nichž vyvozuje závěry o pragmatické hodnotě, vedou jeho činy. Přijetí ideje, že realita zvláštního konsensu má pragmatickou hodnotu, jí dodává významnou perspektivu.

Kdybych býval přijal ideu, že realita zvláštního konsensu je použitelná pro své vlastní užitečné vlastnosti, které jsou právě tak pragmatické jako ty, jež má realita každodenního konsensu, tak bych také logicky pochopil, proč don Juan používá v takové míře teorie o pohybu v realitě zvláštního konsensu. Po přijetí pragmatické existence jiné reality je jedinou věcí, kterou ještě musí kouzelník učinit, poznat mechaniku zvláštního pohybu. Pohyb musí být v tomto případě pochopitelně specializován, protože se týká vlastních pragmatických vlastností reality zvláštního konsensu.

Ve své analýze se soustřeďuji na následující problémy:

1. Fragment učení dona Juana, který zde předkládám, se skládá ze dvou aspektů: z operativního řádu neboli posloupnosti významů, s navzájem propojenými individuálními pojmy jeho učení, a z pojmového řádu neboli matrice významů, obsahující všechny individuální pojmy jeho učení.

2. Operativní řád má čtyři hlavní oblasti a k nim příslušející jednotlivé ideje: a) pojem „člověka poznání“, b) ideu, že člověku poznání pomáhá síla nazývaná „spojenec“, c) ideu, že spojenec je možné ovládat pomocí souboru předpisů neboli pravidel, d) ideu, že potvrzení těchto pravidel je předmětem zvláštního konsensu.

3. Čtyři hlavní oblasti jsou v těchto vzájemných vztazích: cílem operativního řádu je někoho naučit, jak se stát člověkem poznání; člověk poznání se liší od ostatních lidí, protože má spojence; spojenec je specializovanou silou, která má svá pravidla; člověk může spojence získat nebo zkritit pomocí procesu ověřování jeho zákonů v říši výjimečné reality, a tím, že na takové ověřování obdrží zvláštní konsensus.

4. V kontextu učení dona Juana není stav člověka poznání trvalým výsledkem, ale spíše procesem. To znamená, že faktorem utvářejícím člověka poznání není jen vlastnictví spojence, ale celoživotní zápas člověka udržet se v hranicích systému určité víry. Učení dona Juana je ovšem zaměřeno na praktické výsledky a jeho praktickým cílem ve vztahu k učení, jak se stát člověkem poznání, je výuka toho, jak získat spojence pomocí znalostí jeho pravidel. Cílem operativního řádu je tedy poskytnout někomu zvláštní konsensus na jednotlivé prvky vnímané ve výjimečné realitě, o nichž se předpokládá, že potvrzují spojencova pravidla.

5. Aby mohl don Juan poskytnout zvláštní konsensus na potvrzení spojencových pravidel, musí poskytnout zvláštní konsensus na jednotlivé prvky všech stavů výjimečné reality a zvláštních stavů běžné reality, vyvolané v průběhu učení. Zvláštní konsensus se tedy týká neobvyklých jevů a tento fakt mi umožňuje předpokládat, že přijetí zvláštního konsensu vede učně k tomu, aby přijal i pojmový řád, jemuž je vyučován.

6. Z hlediska fáze poznání, v které se nacházím, se dá vyvozovat, že až do doby, kdy jsem svá studia přerušil, vedlo učení dona Juana k přijetí dvou částí pojmového řádu: a) k přijetí ideje o existenci oddělené říše reality, jiného světa, který nazývám „realitou zvláštního konsensu“, b) k přijetí ideje, že realita zvláštního konsensu neboli onen jiný svět je právě tak využitelná jako svět každodenního života.

Koherentní se mi učení dona Juana začalo jevit až po šesti letech učednictví. Poznám k tomu tehdy, když se zaměřil na poskytování konsensu bona fide na mé osobní nálezy. Přestože jsem se vzdal dalšího pokračování výuky, protože nejsem, a zřejmě nikdy nebudu, schopen vyhovět přísným požadavkům takového

výcviku, pokouším se splnit jeho normy osobního úsilí alespoň tím, že se snažím jeho učení pochopit. Mám potřebu dokázat přinejmenším sám sobě, že má nějaký smysl.

Po sestavení strukturálního schématu a vypuštění mnoha dat, která byla pro mě počáteční úsilí nalézt v jeho učení přesvědčivost zbytečná, mi začalo být jasné, že učení nepostrádá vnitřní soudržnost, logickou posloupnost, jež mi umožňuje nahlížet na celý fenomén v takovém světle, které rozptyluje charakteristický rys všeho, co jsem prožil, pocit bizarnosti. Začíná mi být jasné, že mé učednictví bylo jen počátkem velmi dlouhé cesty. A namáhavé prožitky, kterými jsem prošel a které mne tak ohromily, byly jen nepatrným zlomkem logického systému myšlení, z kterého don Juan vyvozoval významné závěry pro svůj každodenní život, rozsáhlého, komplexního systému víry, v němž zkoumání je zážitkem vedoucím k exaltaci.

DODATEK I

Proces ověřování zvláštního konsensu

Ověřování zvláštního konsensu je, a to v každém bodě, kumulací učení dona Juana. Abych mohl tento kumulativní proces vysvětlit, sestavuji průběh ověřování zvláštního konsensu v takovém pořadí, v jakém ke stavům výjimečné reality a zvláštních stavů běžné reality docházelo. Nezdá se, že by don Juan přesně stanovil proces řízení vnitřního řádu výjimečné reality a zvláštní běžné reality. Podle mého názoru vyděloval jednotky určené k řízení se značnou volností.

Začal nejprve vytvářením zvláštního stavu běžné reality, a to procesem manipulace pomocí narážek na prostředí, připravovat prostředí pro zvláštní konsensus. Touto metodou izoloval jistě jednotlivé prvky z prostoru běžné reality a jejich vydělením mne vedl k vědomému postupu k specifickému, v mém případě k vnímání barev, jež se zdály vyzařovat ze dvou malých ploch podlahy. Tato místa rozdílného zabarvení byla izolováním zbavena běžného konsensu. Zdálo se, že jsem je byl schopen spatřit jen já sám, a tak byl s jejich pomocí vytvořen zvláštní stav běžné reality.

Izolace těchto dvou míst na podlaze, k níž došlo tak, že byla zbavena běžného konsensu, sloužila k vytvoření prvního spoje mezi běžnou a výjimečnou realitou. Don Juan mne přivedl k nezvyklému vnímání části běžné reality. To znamená, že jistě běžné prvky proměnil v něco, co si vyžaduje zvláštní konsensus.

Plodem mého prvního zvláštního prožitku byla rekapitulace stavu běžné reality. Don Juan z ní vybral vjemy míst rozdílného zabarvení jako jednotek pozitivního důrazu. K důrazu negativnímu přiřadil popis mého strachu, únavy a nedostatečné vytrvalosti.

Během příštího přípravného období kladl hlavní váhu na oblasti, které vyděloval, a tak se dostal k ideji, že v tomto prostředí je možné objevit víc než v pro-

středí obvyklém. Pomocí dílčích oblastí vybraných z mé rekapitulace mě pak seznámil s některými jednotlivými pojmy člověka poznání.

Jako druhý krok v přípravě zvláštního konsensu k potvrzení pravidel vyvolal don Juan stav výjimečné reality pomocí Lophophory williamsii. Celkový obsah tohoto prvního stavu výjimečné reality byl značně mlhavý a nespojitý, ale jednotlivé prvky bylo možné snadno definovat. Jejich charakteristické rysy – stálost, singularitu a nepřítomnost běžného konsensu – jsem vnímal téměř stejně jasné jako v pozdějších stavech. Nebyly tak úplně jasné snad jen z toho důvodu, že jsem ještě nebyl dostatečně zbláhlý; bylo to poprvé, co jsem okusil výjimečnou realitu.

Účinek předcházejícího řízení dona Juana na skutečný průběh prožitku není možné zjistit. Jeho mistrovství v řízení výsledků následujících stavů výjimečné reality je však mimo jakoukoli pochybnost.

Z mé rekapitulace prožitku vždy vybral ty oblasti, s jejichž pomocí mohl řídit postup ke specifickým jednotlivým formám a specifickým celkovým výsledkům. Převzal popis mých činností se psem a spojil je s ideou, že Mescalito je viditelnou bytostí, schopnou přijímat jakoukoliv podobu, především je však bytostí mimo sebe samu.

Popis mých činností též sloužil donu Juanovi k tomu, aby určil směr postupu k širšímu rozsahu hodnocení; v tomto případě to byl postup k závislému rozsahu. Don Juan kladl pozitivní důraz na to, že jsem se podle jeho názoru pohyboval a jednal ve výjimečné realitě stejně jako v každodenním životě.

K zahájení postupu k pragmatičtějšmu využití výjimečné reality došlo tím, že don Juan položil při mé rekapitulaci negativní důraz na mou neschopnost věnovat logickou pozornost vjemům jednotlivých prvků. Podle jeho názoru bych měl být schopen prozkoumat tyto prvky přesně a nezaujatě; v takovém případě bych byl schopen rozpoznat dva charakteristické rysy výjimečné reality: její pragmatičnost a schopnost smyslového hodnocení jednotlivých prvků.

Nedostatečnost běžného konsensu pro jednotlivé prvky, kterou jsem začal pociťovat, se zrodila dramaticky v souhře pozitivních a negativních důrazů kladených na stanoviska diváků, kteří sledovali mé chování v průběhu prvního stavu výjimečné reality.

Přípravné období, které následovalo po prvním stavu výjimečné reality, trvalo přes rok. Don Juan využil tohoto času k tomu, aby mne seznámil s dalšími jednotlivými pojmy člověka poznání a aby mi prozradil některé části pravidel obou spojenců. Vyvolal u mě rovněž slabý stav výjimečné reality, aby zjistil, do jaké míry jsem spřízněn se spojencem obsaženým v Datuře inoxia. I ty sebe-neurčitější pocity, které jsem měl v průběhu tohoto slabého stavu, využil k tomu, aby všeobecně nastínil charakteristické rysy spojence, a to tím způsobem, že je kladl do kontrastu s tím, co označil jako postřehnutelné charakteristické rysy Mescalita.

Třetím krokem v přípravě zvláštního konsensu k potvrzení pravidel bylo vyvolání stavu výjimečné reality pomocí Lophophory williamsii. Zdá se, že mne

předcházející řízení dona Juana dovedlo k tomu, abych tento druhý stav výjimečné reality vnímal takto:

Postup ke specifickému vytvářel možnost vizuální představy bytosti, jejíž tvary se nápadně proměňovaly, od známé podoby psa v prvním stavu ke zcela neznámé formě antropomorfní kompozice, která zdánlivě existovala mimo mě.

Postup k dalšímu rozsahu hodnocení byl v mém vnímání cesty evidentní. V jejím průběhu měl rozsah hodnocení jak závislý, tak nezávislý charakter, ačkoliv většina jednotlivých prvků byla závislá na prostředí předcházejícího stavu běžné reality.

Postup k pragmatičtějšímu využití výjimečné reality byl snad nejvýznamnější rysem mého druhého stavu. Komplexně i v každém detailu bylo zcela zřejmé, že se ve výjimečné realitě bylo možné pohybovat.

Jednotlivé prvky jsem podrobil přesnému a nezaujatému průzkumu. Zřetelně jsem vnímal jejich stálost, singularitu a nepřítomnost konsensu.

Na základě mé rekapitulace prožitku zdůraznil don Juan následující body: ve vztahu k postupu ke specifickému položil pozitivní důraz na můj popis Mescalita jako antropomorfní kompozice. Hlavní váha jeho spekulací se v této oblasti soustředila na ideu, že Mescalito je schopen být jak učitelem, tak ochráncem.

K řízení mého postupu k širšímu rozsahu ocenění položil don Juan pozitivní důraz na popis mé cesty, která se zřejmě odehrála v závislém rozsahu. Pozitivní důraz kladl rovněž na moji verzi vizionářských výjevů, jež jsem spatřil na Mescalitově dlani, výjevů zdánlivě na jednotlivých prvcích předcházející běžné reality nezávislých.

Popis mé cesty a výjevy spatřené na Mescalitově dlani donu Juanovi rovněž umožnily řídit můj postup k pragmatičtějšímu využití výjimečné reality. Nejprve předložil ideu, že takové řízení je možné, a pak výjevy interpretoval jako ponaučení týkající se správného způsobu života.

Některé části mé rekapitulace zabývající se vjemy nadbytečných kompozic nijak nezdůrazňoval, protože nebyly pro řízení vnitřního řádu ničím užitečné.

Další stav výjimečné reality, v pořadí třetí, byl vyvolán kvůli potvrzení pravidel týkajících se spojence obsaženého v Datuře inoxia. Předcházelo mu intenzivní přípravné období, v němž mě don Juan seznámil s manipulačními technikami a prozradil mi, že specifickým cílem, který jsem měl potvrdit, je věštění.

Předcházejícím řízením tří aspektů vnitřního řádu zřejmě dosáhl následujících výsledků: postup ke specifickému se projevoval tím, že jsem byl schopen vnímat spojence jako vlastnost; znamená to, že jsem proěřoval tvrzení o jeho neviditelnosti. Postup ke specifickému rovněž vytvářel zvláštní vjemy celé řady obrazů, které se velmi podobaly výjevům, jež jsem spatřil na Mescalitově dlani. Don Juan tyto výjevy interpretoval jako věštby neboli potvrzení specifického cíle pravidel.

Vnímání této řady výjevů zapříčinilo rovněž postup k širšímu rozsahu hodnocení. Tentokrát byl rozsah na prostředí předchozí běžné reality nezávislý. Ne-

zdálo se, že by výjevy byly navrstveny na jednotlivých prvcích, jako tomu bylo v obrazech, které jsem spatřil na Mescalitově dlani; dalo se spíše říci, že zde kromě těch jednotlivých prvků, které byly součástí výjevů, již žádné nebyly. Řečeno jinými slovy, celkový rozsah hodnocení byl nezávislý.

Ve vnímání úplně nezávislého rozsahu se rovněž projevoval postup k pragmatičtějšímu využití výjimečné reality. Věštit znamenalo dávat všemu spatřenému utilitární hodnotu.

Za účelem řízení postupu ke specifickému kladl don Juan pozitivní důraz na ideu, že v nezávislém rozsahu hodnocení není možný pohyb vlastními prostředky. Tvrdil, že pohyb v něm je nepřímý a v tomto zvláštním případě byl dosažen za pomoci ještěrek jako nástrojů. Ke stanovení směru druhého aspektu vnitřní roviny, postupu k širšímu rozsahu hodnocení, soustředil hlavní váhu spekulací na ideu, že výjevy, které jsem vnímal a které byly věšteckými odpověďmi, mohly být zkoumány a prodlužovány libovolně dlouhou dobu. Při řízení postupu k pragmatičtějšímu využití výjimečné reality kladl don Juan pozitivní důraz na ideu, že námět věštby musí být jednoduchý a přímý, aby bylo možné dosáhnout použitelných výsledků.

Čtvrtý stav výjimečné reality byl rovněž vyvolán k potvrzení pravidel spojence obsaženého v Datuře inoxia. Specifickým cílem pravidel, která měla být potvrzena, byl tělesný let jako další aspekt pohybu.

Výsledkem řízení postupu ke specifickému byl snad pocit, že se tělo vznáší vysoko ve vzduchu. Byl to pocit pronikavý, ačkoliv postrádal hloubku všech dřívějších pocitů činností, jež jsem zdánlivě ve výjimečné realitě vykonával. Zdá se, že se tělesný let odehrával v závislém rozsahu hodnocení, a právě tak se zdá, že byl vykonán vlastní silou, která mohla být výsledkem postupu k širšímu rozsahu hodnocení.

Další dva aspekty pocitu vznášení se mohly být produktem řízení postupu k pragmatičtějšímu využití výjimečné reality. Jednalo se o vjem vzdálenosti, který vytvářel pocit skutečného letu, a o schopnost ovládnutí směru tohoto údajného pohybu.

Během následujícího přípravného období se don Juan zabýval rozborem předpokládané zhoubné povahy spojence obsaženého v Datuře inoxia. Z mé zprávy izoloval tyto oblasti: pro řízení postupu ke specifickému položil pozitivní důraz na mé rozpomínání se na let. Ačkoliv jsem jednotlivé prvky stavu výjimečné reality nevnímal s tou jasností, která již v té době byla obvyklá, byl můj vjem pohybu velmi určitý a don Juan jej použil k tomu, aby specifický výsledek pohybu ještě zesílil. Postup k pragmatičtějšímu využití výjimečné reality se zakládal na přenosu hlavní váhy spekulací na ideu, že kouzelníci dokáží létat na značné vzdálenosti, a tyto spekulace vedly k závěru o možnosti přenosu pohybu z nezávislého rozsahu hodnocení do běžné reality.

Pátý stav výjimečné reality byl vytvářen spojencem obsaženým v Psilocybe mexicana. Byla to má první zkušenost s touto rostlinou a stav, který následoval, se spíše podobal zkoušce než pokusu o potvrzení pravidel. V přípravném obdo-

bí mne don Juan seznámil jen s manipulační technikou; protože mi neprozradil specifický cíl, jenž měl být ověřen, nevěřím, že k vyvolání stavu došlo proto, aby byla potvrzena pravidla. Ale zdálo se, že směr vnitřní roviny výjimečné reality, stanovený již předtím, vedl ke stejným výsledkům.

Řízení postupu ke specifickým celkovým výsledkům ve mně vyvolalo dojem značné odlišnosti obou spojenců a zároveň i jejich odlišnosti od Mescalita. Spojence obsaženého v Psilocybe mexicana jsem vnímal jako kvalitu – beztvárovou a neviditelnou, která vzbuzovala pocit beztělesnosti. Postup k širšímu rozsahu hodnocení vyústil v pocitu, že celkové prostředí předchází běžné reality, které mi zůstalo ve vědomí, bylo ve výjimečné realitě využitelné; řečeno jinak, zdá se, že rozšíření závislého rozsahu pokrývalo úplně všechno. Postup k pragmatičtějšímu využití výjimečné reality vzbuzoval zvláštní dojem, že jsem dokázal procházet jednotlivými prvky uvnitř závislého rozsahu hodnocení navzdory skutečnosti, že vypadaly jako běžné prvky každodenního života.

Don Juan v tomto případě nevyžadoval obvyklou rekapitulaci prožitku; zdálo se, že nepřítomnost specifického cíle učinila z tohoto stavu výjimečné reality jenom prodloužené přechodné stadium. Během následujícího přípravného období se zabýval úvahami o jistých faktorech, jichž si v průběhu prožitku povšíml v mém chování.

Položil negativní důraz na slepou uličku logiky, která mi bránila uvěřit, že by bylo možné procházet věcmi nebo bytostmi. S tímto závěrem řídil postup ke specifickému celkovému výsledku pohybu skrz jednotlivé prvky výjimečné reality, vnímané uvnitř závislého rozsahu hodnocení.

Stejných postupů použil don Juan i k řízení druhého aspektu vnitřní roviny, širšího rozsahu hodnocení. Jestliže bylo možné procházet bytostmi a věcmi, musel se podle toho rozšířit i závislý rozsah; musel pokrýt veškeré prostředky předchází běžné reality, nacházející se v kterýkoliv daný okamžik ve vědomí, protože pohyb měl za následek neustálé změny prostředí. Z týchž úvah rovněž vyplývalo, že výjimečnou realitu je možné využívat v mnohem pragmatičtější míře. Prostupování předmětů a bytostí bylo značnou výhodou, kouzelníkovy v běžné realitě nedostupnou.

Potom použil don Juan série tří stavů výjimečné reality vyvolaných Lophophorou williamsii k přípravě dalšího zvláštního konsensu na potvrzení pravidel. Tyto tři stavy byly pokládány za jedinou jednotku, protože k nim došlo během čtyř po sobě jdoucích dní a během těch několika málo hodin, které je od sebe dělily, jsem nebyl s donem Juanem v žádném kontaktu. Vnitřní řád těchto tří stavů byl rovněž pokládán za jedinou jednotku a měl následující charakteristické rysy. Postup ke specifickému vedl k vytvoření vjemu Mescalita jako viditelné, antropomorfní bytosti, schopné učit. Tato schopnost dávat poučení znamenala, že je ve vztahu k lidem schopen jednat.

Postup k širšímu rozsahu hodnocení dosáhl bodu, v němž jsem vnímal oba rozsahy současně, aniž jsem je byl schopen mezi sebou rozlišovat jinak než v termínech pohybu. V závislém rozsahu jsem se dokázal pohybovat vlastními

prostředky a podle vlastní vůle, ale v nezávislém rozsahu jen s pomocí Mescalita jako prostředku. Mescalitova naučení se například skládala z řady výjevů, které jsem mohl jen pozorovat. Postup k pragmatičtějšímu využití výjimečné reality vyplýval z přesvědčení, že Mescalito skutečně dokáže udílet poučení o správném způsobu života.

Během přípravného období, které následovalo po posledním stavu výjimečné reality v této sérii, vybral don Juan následující jednotky: kvůli postupu ke specifickému položil pozitivní důraz na ideje, že v nezávislém rozsahu hodnocení je Mescalito prostředkem pohybu a že je bytostí didaktického charakteru, schopnou umožněním vstupu do světa vizí udílet poučení. Zabýval se rovněž důsledky té skutečnosti, že mi Mescalito sdělil své jméno a naučil mne několika písním; tyto dva případy byly postaveny jako příklady Mescalitovy schopnosti být Ochráncem. A skutečnost, že jsem Mescalita vnímal jako světlo, interpretoval don Juan jako možnost, že již ve vztahu ke mně přijal abstraktní stálou podobu.

Zvýraznění těchto jednotek rovněž donu Juanovi posloužilo při řízení postupu k širšímu rozsahu hodnocení. V průběhu tří stavů výjimečné reality jsem zcela jasně vnímal dva stejně důležité a oddělené aspekty výjimečné reality, závislý a nezávislý rozsah. Nezávislý rozsah byl prostor, ve kterém udílel Mescalito svá poučení, a protože lze předpokládat, že tyto stavy výjimečné reality byly vyvolávány jen za účelem vyhledávání takových poučení, logicky z toho vyplývá, že nezávislý rozsah je prostorem značné důležitosti. Mescalito je Ochráncem a Učitelem, to znamená, že je viditelný; jeho podoba však neměla nic společného s předchozím stavem běžné reality. Na druhé straně se předpokládá, že člověk vyhledávající Mescalitova poučení se musí vydávat na cestu výjimečnou realitou, pohybovat se v ní, a tato idea zase naznačuje důležitost závislého rozsahu.

Postup k pragmatičtějšímu využití výjimečné reality začínal přenesením všech úvah na Mescalitova naučení. Don Juan tvrdil, že tyto lekce jsou pro život nepostradatelné; vyplývá z toho jasný závěr, že se výjimečná realita dá využít pragmatičtější způsobem za účelem vyvození zřetelů, které mají svou hodnotu i v běžné realitě. Bylo to vůbec poprvé, kdy don Juan vyslovil takovou možnost.

Následující stav výjimečné reality, v pořadí devátý od začátku učení, byl vyvolán k potvrzení pravidel spojence obsaženého v Daturě inoxia. Specifickým cílem, který měl být v tomto stavu potvrzen, bylo věštění a předcházející směr vnitřní roviny dosáhl následujících bodů: postup ke specifickému celkovému výsledku vedl ke vnímání souvislého souboru výjevů, které se posléze ukázaly být hlasem ještěrky vyprávějící události, které jí byly předloženy k rozluštění, a k pocitu, že hlas skutečně takové výjevy popisoval. Postup k nezávislému rozsahu hodnocení vyústil ve vnímání rozšířeného a zřetelně nezávislého rozsahu, který byl osvobozen od cizích vlivů běžné reality. Dosažením utilitárních možností využití nezávislého rozsahu byl postup k pragmatičtějšímu využití ukon-

čen. Tento trend byl důsledkem úvah dona Juana o možnostech vyvozování zřetelů z nezávislého rozsahu a jejich využití v běžné realitě. Věštecké výjevy měly zřejmou pragmatickou hodnotu, protože se dá předpokládat, že představovaly náhled na činy jiných, na činy, k nimž by jinak, za pomoci běžných prostředků, nebyl žádný přístup.

V následujícím přípravném období zdůraznil don Juan další jednotlivá témata člověka poznání. Zdálo se, že byl rozhodnut dát se do stihání jen jednoho ze spojenců, spojence „humito“. Položil ale pozitivní důraz na ideu, že jsem blízce spřízněn se spojencem obsaženým v Datuře inoxia, a to z toho důvodu, že mi tento spoulec umožnil stát se svědkem pružnosti svých pravidel, když jsem se dopustil chyby při provádění manipulační techniky. Má domněnka, že se don Juan chystal ukončit výuku pravidel spojence obsaženého v Datuře inoxia byla podepřena skutečností, že nevydělil z mé rekapitulace prožitku žádné oblasti, na kterých by pak vysvětlil řízení vnitřní roviny následujících stavů výjimečné reality.

Následovala série tří stavů výjimečné reality, vyvolaných k potvrzení pravidel spojence obsaženého v Psilocybe mexicana. Tato série byla pokládána za jedinou jednotku. Přestože mezi jednotlivými mi stavy uplynula vždy značná doba, nepokusil se don Juan v těchto přestávkách o rozbor žádného z aspektů jejich vnitřního řádu.

První stav této série byl nezřetelný. Rychle skončil a jeho jednotlivé prvky nenabývaly přesných obrysů. Jevil se mi spíše jako přechodné stadium než jako vlastní stav výjimečné reality.

Druhý stav měl již větší hloubku. Poprvé jsem byl schopen vnímat přechodné stadium před vstupem do výjimečné reality. V průběhu tohoto prvního přechodného stadia mi don Juan prozradil specifický cíl pravidel, která jsem měl potvrdit. Týkal se jiného druhu pohybu, který si vyžadoval jeho vyčerpávající dozor. Definuji jej jako „pohyb přijetím alternativní podoby“. Jeho důsledkem bylo, že se poprvé staly zjevné dva aspekty vnější roviny výjimečné reality: přechodná stadia a učitelův dozor.

Don Juan využil svého dozoru v průběhu prvního přechodného stadia k přesnému určení následujícího směru tří aspektů vnitřní roviny. Jeho úsilí směřovalo především k vytvoření specifického celkového výsledku, jímž byl můj živý prožitek toho, že jsem přijal podobu havrana.

Možnost přijetí alternativní podoby za účelem schopnosti pohybu ve výjimečné realitě měla též za následek expanzi závislého rozsahu hodnocení, jediné oblasti, v které mohl takový pohyb probíhat.

Pragmatické využití výjimečné reality bylo determinováno tím, že jsem musel být veden či řízen takovým způsobem, abych soustředil pozornost na jisté prvky závislého rozsahu, kterých by pak mohlo být používáno jako měřítek pohybu.

Během přípravného období, které následovalo po druhém stavu této série, odmítal don Juan rozborů kterékoliv části mého prožitku. Stavěl se k druhému stavu tak, jako kdyby byl pouze delším, prodlouženým stadiem.

Třetí stav série byl vyvrcholem celého učení. Byl to stav, v němž proces řízení vnitřní roviny kulminoval v následujících výsledcích: postup ke specifickému vytvářel přirozený dojem, že jsem alternativní podobu přijal v takové úplnosti, že jsem dokonce zaostřoval jiným způsobem zrak a měnil celé vidění. Výsledkem těchto změn bylo vnímání nového aspektu závislého rozsahu hodnocení vnímáním detailů, které utvářely jednotlivé prvky. Nové vnímání rozhodně zvětšilo rozsah hodnocení. Postup k pragmatictějšímu využití výjimečné reality vyvrcholil, když jsem si uvědomil, že v závislém rozsahu je pohyb právě tak možný jako chůze v běžné realitě.

V přípravném období, které následovalo po posledním stavu výjimečné reality, mě don Juan seznámil s jiným druhem rekapitulace. Oblasti rozpomínání vybral ještě před vyslechnutím mé zprávy; to znamená, že chtěl slyšet jen to, co se vztahovalo k pragmatickému využití výjimečné reality a k pohybu.

Z takových zpráv pak kladením pozitivního důrazu na moji verzi o přijetí havraní podoby stanovil postup ke specifickému. Po tom, co jsem přijal danou podobu, připisoval důležitost již jen ideji pohybu. Pohyb byl tou oblastí mé rekapitulace, na kterou vždy kladl ve vyvážené souhře pozitivní a negativní důrazy. Pozitivní důraz kladl na moji zprávu tehdy, když zvyšovala význam ideje o pragmatické povaze výjimečné reality nebo když se zabývala vjemy jednotlivých prvků, které mi umožňovaly získat všeobecný orientační smysl v čase, kdy jsem se zdánlivě pohyboval v závislém rozsahu hodnocení. Negativní důraz přikládal mé neschopnosti rozpomenout se přesně na povahu nebo směr takového pohybu.

Při řízení postupu k širšímu rozsahu hodnocení soustředil don Juan váhu svých úvah na tu část mé zprávy, jež se týkala zvláštního způsobu vnímání detailů utvářejících jednotlivé prvky, které se nacházely uvnitř závislého rozsahu. Jeho úvahy mne vedly k domněnce, že pokud bylo vůbec možné nazírat na svět havraním zrakem, musel se závislý rozsah hodnocení značně prohloubit a rozšířit tak, aby pokrýval celé spektrum běžné reality.

Aby mohl don Juan řídit můj postup k pragmatictějšímu využití výjimečné reality, vysvětloval můj zvláštní způsob vnímání jednotlivých prvků jako havraní vidění světa. Z toho logicky vyplývá, že tento typ vidění předpokládá vstup do oblasti fenoménu, který se již nachází mimo normální možnosti běžné reality.

Posledním prožitkem, o kterém mám záznam ve svých polních poznámkách, byl zvláštní stav běžné reality. Don Juan jej vytvořil vydělením jednotlivých prvků běžné reality pomocí systému narážek na své vlastní chování.

Všeobecné procesy užívané při řízení vnitřní roviny výjimečné reality vedly v průběhu druhého zvláštního stavu běžné reality k následujícím výsledkům: postup ke specifickému snadno vyústil v izolaci mnoha prvků běžné reality.

V prvním zvláštním stavu běžné reality existovalo několik jednotlivých prvků, k jejichž izolaci došlo procesem narážek na prostředí a které byly přeměněny v neznámé formy, zbavené běžného konsensu; v druhém zvláštním stavu běžné reality se vyskytovalo takových jednotlivých prvků, které – ač neztratily zcela vlastnost všednosti – se již nemohly stát předmětem běžného konsensu, podstatně větší množství. Tyto jednotlivé prvky vyplňovaly snad veškerý prostor v mém vědomí.

Don Juan patrně tento druhý zvláštní stav vytvořil proto, aby posílil spojení mezi běžnou a výjimečnou realitou, a to rozvinutím možnosti, že většina jednotlivých prvků běžné reality, když ne všechny, mohla ztratit svoji schopnost stát se předmětem běžného konsensu.

Z mého hlediska byl ovšem tento poslední zvláštní stav konečným shrnutím mého učednictví. Strašný dopad hrůzy na rovinu střizlivého vědomí měl tu zvláštní vlastnost, že podkopával jistotu o opravdovosti reality každodenního života, jež mi v záležitostech běžné reality vždy dodávala časově neomezený konsensus. Až k tomuto bodu se mi učení jeví jako nepřetržitý proces, který směřoval ke zhroucení této jistoty. Don Juan používal každého aspektu svého dramatického vypětí, aby během posledního zvláštního stavu tohoto zhroucení dosáhl, a tento fakt mne podnítl k víře, že úplné zhroucení této jistoty by odstranilo poslední překážku, která mi ještě bránila v přijetí existence oddělené reality: reality zvláštního konsensu.

DODATEK II

Náčrt strukturální analýzy

Operativní řád

První jednotka

Člověk poznání

- Stát se člověkem poznání je záležitost učení
- Neexistují zjevné předběžné požadavky
- Existují skryté předběžné požadavky
- Učeň je vybírán neosobní silou
- Nazývá se vyvolenec (escogido)
- Rozhodnutí síly se projevují znameními

Člověk poznání má pevný záměr

- Je hospodárný
- Má zdravý úsudek

Člověk poznání má jasnou mysl

- Má svobodu v hledání stezky
- Znalost specifického cíle
- Schopnost proměny

Stát se člověkem poznání je záležitostí usilovné práce

- Dramatická námaha
- Účinnost
- Výzva k řešení

Člověk poznání je válečník

- Musí vzbuzovat vážnost
- Musí mít strach
- Musí být ostražitý
  - Vedení záměru
  - Vědomí očekávané změny

– Musí mít sebedůvěru

Stát se člověkem poznání je neustávající proces

- Musí obnovovat touhu stát se člověkem poznání
- Je to přechodný stav
- Musí jít po stezce, která má srdce

Druhá jednotka

Člověk poznání má spojení

- Spojenec je beztvary
- Spojenec je vnímán jako kvalita

Spojenec obsažený v rostlině *Datura innoxia*

- má ženskou povahu
- je násilný
- je nepředvídatelný
- má škodlivé účinky na povahu svých stoupenců
- je dárcem hojné, až nadměrné síly

Spojenec obsažený v houbě *Psilocybe mexicana*

- má mužskou povahu
- je bez vášní
- je mírný
- je předvídatelný
- je prospěšný povaze svých stoupenců
- je dárcem extáze

Spojenec je možné zkrotit

- Spojenec je dopravním prostředkem
- Spojenec obsažený v *Datuře innoxia* je nepředvídatelný
- Spojenec obsažený v *Psilocybe mexicana* je předvídatelný
- Spojenec je pomocníkem

Třetí jednotka

Spojenec má svá pravidla

- Pravidla jsou neměnná
  - Výjimkou je jen přímý zásah spojence
- K pravidlům nelze nic přidávat
- Pravidla jsou potvrzována běžnou realitou
- Pravidla jsou potvrzována ve výjimečné realitě
  - Stav výjimečné reality
    - Výjimečná realita je využitelná
    - Výjimečná realita se skládá z jednotlivých prvků
      - Jednotlivé prvky jsou stálé
      - Jednotlivé prvky mají singularitu, jsou jedinečné
      - Jednotlivé prvky postrádají běžný konsensus
- Specifické cíle pravidel

První specifický cíl, zkouška (*Datura innoxia*), manipulační technika: požití

Druhý specifický cíl, věštění (*Datura innoxia*), manipulační technika: požití-vstřebání

Třetí specifický cíl, tělesný let (*Datura innoxia*), manipulační technika: požití-vstřebání

Čtvrtý specifický cíl, zkouška (*Psilocybe mexicana*), manipulační technika: požití-vstřebání

Pátý specifický cíl, pohyb (*Psilocybe mexicana*), manipulační technika: požití-vdechování

Šestý specifický cíl, pohyb přijetím alternativní podoby (*Psilocybe mexicana*), manipulační technika: požití-vdechování

Čtvrtá jednotka

- Pravidla jsou potvrzována zvláštním konsensem
- Dobrodinec
  - Příprava zvláštního konsensu
    - Další stavy výjimečné reality
      - Jsou vytvářeny Mescalitem
        - Je v něčem obsažen
        - Jeho obalem je jeho vlastní síla
        - Nemá pravidla
        - Nevyžaduje učební dobu
        - Je Ochráncem
        - Je Učitelem
          - Má vymezený tvar
      - Výjimečná realita je využitelná
      - Výjimečná realita se skládá z jednotlivých prvků
    - Zvláštní stavy běžné reality
      - Jsou vytvářeny učitelem
      - Narážkami na prostředí
      - Narážkami na chování

Rekapitulace prožitku

Rozpomínání na události

Popis jednotlivých prvků

Důraz

Pozitivní důraz

Negativní důraz

Nepřítomnost důrazu

Řízení zvláštního konsensu

Vnější rovina výjimečné reality

Přípravné období

Období před výjimečnou realitou

Období po výjimečné realitě

Přechodná stadia

Učitelův dozor

Vnitřní rovina výjimečné reality

Postup ke specifickému

Specifické jednotlivé formy

Postupující komplexnost vnímaného detailu

- Postup od běžných k neobvyklým formám
- Specifické celkové výsledky
- Postup k širšímu hodnocení
- Nezávislý rozsah
- Závislý rozsah
- Postup k pragmatičtějšímu využití výjimečné reality
- Postup ke specifickému ve zvláštních stavech běžné reality

Pojmový řád

Učedník

Klamné přijetí pojmového řádu

Přijetí pojmového řádu bona fide

Realita zvláštního konsensu

Realita zvláštního konsensu má pragmatickou hodnotu

ČARODĚJŮV UČEŇ

Rozhovor Sama Keena s Carlosem Castanedou. Vyšlo v časopise „Psychology today“ v prosinci 1972.

Čarodějové nejsou velkými přívrženci statistik, ověřitelného poznání či pevně určených totožností. Jejich tradice jsou starobylé, jejich poznání esoterické a jejich životní styl velmi neobvyklý. Když začal Carlos Castaneda psát svoji zprávu o učení dona Juana, byl v kouzelnickém světě o něco více než divák a o něco méně než konvertita. V následujících letech zjistil, že moudrost dona Juana je tím nejjistějším průvodcem po „cestě, po které kráčí srdce“. Jako žák se chová vyhýbavěji než v dobách, kdy byl jen antropologem. Čím více vstupují jeho knihy do obecného povědomí, tím více ustupuje před pozorností veřejnosti. O jeho knihy „The Teachings of Don Juan“, „A Separate Reality“ a „Journey to Ixtlan“⁽⁴⁴⁾ byl veliký zájem a každé se prodalo víc než půl miliónu výtisků.

Aby vyvážil vzrůstající legendu o své osobě, zrušil Carlos Castaneda svá osobní data a začal záměrně zdržovat informace, které by mohly ohrozit anonymitu, již potřebuje k tomu, aby se mohl svobodně pohybovat v kterýchkoli světech, které existují nebo by mohly existovat. Nachytáte-li ho v oficiálním světě, kde se zdržování autobiografických informací rovná zradě, pak uvede jen své jméno, postavení, číslo své identifikační karty. A zmizí opět jako osamělý tulák v oblaku pověstí.

Obvykle spolehlivé zdroje uvádějí, že se narodil v Brazílii před třiatřiceti či čtyřiatřiceti lety. Větší část svého mládí před příchodem do Spojených států, kde začal studovat antropologii, prožil v Argentině. V roce 1960 se vydal shromažďovat informace o léčivých bylinách.

Setkal se při tom se starým Indiánem, donem Juanem Matussem, o kterém kolovaly pověsti, že se vyzná v peyotu, a posléze se s ním spřátelil. Po roce se mu don Juan svěřil, že je brujo (čaroděj, medicínman či léčitel) a že mu hodlá předat své tajné znalosti. Castaneda nabídku přijal, protože důvěřoval svým schopnostem zracionalizovat a přesáhnout tajuplný kouzelnický svět a zachovat si přitom chladnokrevnost antropologa. Další dvanáct let strávil Castaneda na cestách mezi přednáškovými sály Kalifornské univerzity v Los Angeles a mexickými horami. Ocítl se na samém pokraji šílenství a mezitím si stačil udělat doktorát z antropologie.

Zajímavější než samotná fakta o něm jsou však proměny, kterými prošel, a divy, jichž se stal svědkem. Jednou se proměnil v havrana. S pomocí magické rostliny, kterou vykouřil, sledoval, jak mu z lícních kostí vyrážejí havraní křídla a z krku vyrůstá havraní ocas. Společně s dalšími třemi havrany pak odletěl na třídní výlet. (Každý, kdo kdy zkoušel lovit havrany, musí závidět človek, kterému se poštěstilo vkrást se do jejich tajuplného světa. Jako znalci mršin – zdravotní služba – musejí umět rozlišit živé od mrtvého. To z nich činí experty